БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 162 (11760) | 1968 оной июлиин 12, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ НЭГЭН

Барилга-хабсаралгын 3-дахи управлениин хүдэлмэришэд табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысэнэ. Эндэ ажалай түрүүшүүл олон. Тэдэнэй нэгэниинь шулууша дархан Михаил Глебович Иванов юм.

Михаил Глебович өөрынгөө мэргэжэл һайнаар шудалһан, олондо гараһаар үнинэй. Арба гаран жэлэй туршада тус управлениидэ ажаллаха зуураа, коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болоһон байна. Шулууша дарханай гараар байрын олон шэнэ гэрнүүд, культурно-ажаһуудалай барилганууд бодхоогдоно.

Түрүүшүүлэй нэгэн М. Г. Иванов табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ оролсоод, түсхай эрилгэ абанхай. Өөрынгөө табан жэлэй даабарие агууехэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой болотор дүүргэхэ гэжэ тэрэ хараална.

Нүхэр Иванов шэнги һайнаар ажалладаг хүдэлмэришэд управлениидэ олон. Тэдэнэр даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа элсүүлнэ. СМУ-гай коллектив энэ жэлэй түрүүшын хахадай түсэбые 101,2 процент дүүргээ.

Н. ХАЛМАТОВ.

Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой һаалиин фермэдэ ерэжэ хүдэлһөөр Нина Шальшаева тинмэшье үни болоогүй. Зүгөөр үнгэрһэн энэ үе соо Нина нилээд дүй дүршэлтэй болоҗо, түрүү һаалишадай тоодо ороһон байха юм. Тэрэнние нүхэдынь комсомолой комитедэй секретаряар һунгаа һэн. Мүн нүхэр Шальшаева Хойто зүгэй арадуудай залуушуулай фестивальда Якутск ошожо ерээ. Мүнөө Нина амжалтатайгаар ажаллажа байнхай.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

ҺҮҮЛЭЙ ҺОНИН

Курнатовскиин нэрэмжэтэ шангай лауреадууд

ШЭТЭ. (ТАСС). Элитэ мэдээжэ революционер, публицист, В. И. Ленинэй дүтын хани, «Забайкальский рабочий» газетын түрүүшын редактор Виктор Константинович Курнатовскиин түрэһөөр 100 жэлэй ой июлиин 10-да гүйсөө.

Виктор Константинович Курнатовскиин нэрэмжэтэ шангай лауреадай нэрэ зэргэ олгохо конкурсын үрэ дүн мүнөөдэр соглологдоо. Областиин партийна газетын журналистнууд В. Комаров, М. Касьянова, редакциин дэргэдэхи олониитын соведэй түрүүлэгшэ П. Космачев жэл үлүүтэй соо тунхаглагдаһан «Октябрьска тетрадиин» түлөө, телевидениин олохон хүдэлмэрилэгшэд «Табин жэлэй урда тээ ба мүнөөдэр» гэһэн олон серитэй, документальна фильм зохёон табиһанай түлөө, радиокомитедэй редактор В. Авдеева «Тэрэнэй үеынхидэй намтар» гэһэн очеркын түлөө хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэбэ.

УЛААН-БААТАРТА БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монгол арад түүхэтэ һайндэрөө — Арадай революциин 47 жэлэй ойе июлиин 11-дэ тэмдэглээ. Энээнтэй дашарамдуулан Улаан-Баатартахи гүрэнэй оперо ба баледэй театр соо партийна, гүрэнэй болон ниитын эмхинүүдэй, ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан болоо.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. Майдар Монголой арадай революциин 47 жэлэй ой тухай элидхэл хэбэ.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин гэгшэд Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент, Арабуудай социалис холбооной Түрүүлэгшэ Гамаль Абдель Насертай июлиин 10-да түгэсхэлэй хөөрэлдөө хэһэн байна.

Хани барисаанай, үнэн сэдьхэлэй оршон байдалда үнгэрһэн энэ хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр талые һонирхуулдаг асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө.

ГАМАЛЬ АБДЕЛЬ НАСЕР МОСКВАҺАА МОРДОО

Совет ниислэл хотын улад зон Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент, Арабуудай социалис холбооной Түрүүлэгшэ Гамаль Абдель Насерые хани халуунаар үдэшэбэ. Энэ хүндэтэ айлшан КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар Советскэ Союзда неделиин турша соо айлшалаа.

Хүндэтэ айлшанаа үдэшэхэеэ нүхэд Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный болон бусад Внуковска аэродром дээрэ ерэһэн байна.

Гамаль Абдель Насер үдэшэжэ ябалсаһан хүнүүдтэеэ хамта Югослави ошоо. (ТАСС).

ДҮҮРЭЭ!

Саян уулын хормойһоо эхилжэ нэгэшье секунда тогтонгүй, харьялан урдадаг Харһан гол мэтэ замхангүй, арбаад хоногой туршада үглөөнэй наранһаа үдэшын боро хараан хүрэтэр хүдэлһэн машинкануудай абяан Саянай совхоздо дуулдахаяа болибо. 5 мянга гаран хони хурьгад богонихон болзор соо хайшалагдажа, 12887 килограмм «сагаан алтан» абтаад, Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикада тушаагдаба. Тиигэжэ Саянай совхозой хонишод табан жэлэй гурбадахи жэлдэ нооһо тушааха түсэбөө 109 процентээр дүүргээ. Хонин бүриһөө 2 килограмм 380 грамм нооһо хайшалха түсэбтэй Саянай совхозойхид энэ жэл хонин бүриһөө 2,5 килограмм абаа.

В. ХАМАГАНОВ.

Зураг дээрэ хризотил-асбестын хэһэг харуулагдана. Тэрэ хадаа Улаан-Үдэ хотоһоо мянга гаран модоной зайда оршодог Баунтын аймагай зүүн хойто захаар нэмжыһэн Урда Муягай орьёл шэлэнүүдэй ара талаһаа — Молодёжныэ уурхайһаа абтаа юм. Тэндэхи асбестын хэбтэшэ өөрынгөө шанараар манай орон соо эгээл эрхим гэжэ тоологдоо.

Багдаринай экспедициин Муйска геолого-шэнжэлгын парти зургаан жэлэй турша соо Молодёжныэ ашагта малтамалые шэнжэлһэн, сэгнэһэн, мүн нөөсыень тодоруулһан байна. Дурсагдагша хүдэлмэринүүдые богони болзор соо гаргаша багатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ Муйска партиин ажал хэрэгүүдые шадамараар хүтэлбэрилһэн бүлэг геологууд СССР-эй байгша оной Гүрэнэй шанда дэбжүүлэгдэһэн байна.

Эхэ оронойнгоо хүгжэлтын яша туһада нилээд ехэ хубитаяа оруулха Молодёжныэ ашагта малтамал тухай, тэрэнние нээжэ шэнжэлһэн Муйска партиин геологуудай ажал хүдэлмэри тухай газетымнай 2-дохи, 3-дахи хуудаһануудта уншагты.

ХОЁР ОНДООГООР ХАНДАХАДА

Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Путь Ленина» колхозуудта, «Авангард» совхоздо хонидой нооһон муугаар хайшалагдана.

«Сагаан алтан» гэдэг адхашье нооһо гээлтэдэ оруулангүй, һайнаар, богони болзорто хайшалжа абаха гээшэ ажахы бүхэнэй мүнөөдэрэй гол шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Мүнөө жэлдэ Мухар-Шэбэрэй ажахынуудта 163 мянган толгой хонидой, тэрэ тоодо үбэл гараһан ... мянган хурьгадай нооһон хайшалагдаха юм. Хэхэ хүдэлмэри яһала ехэ. Үнгэрһэн жэлнүүдэй дүй дүршэл юу харуулнаб гэбэл, хони хайшалалгые нэгэ газарта эмхидхэдэ, ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлдэг, нооһоной шанарые үнгэ зүһөөрнь, классаарнь илгаха ажалые хүнгэдхэжэ үгэдэг байна. Энэ талаар хонин ажал шэглэлтэй «Знамя Ленина» колхозой хэрэглэдэг дүй дүршэл бусад ажахынуудта жэшээ болоҗо үгэмөөр. Намаглгойн полевой стан дээрэ томодхоһон тусхай пункт эмхидхээд, нэгэ доро 100-гаад оньһон хайша дэлгэжэ, бүхы гушаад гаран мянган хонидойнгоо нооһые хүдэлмэриин арбаад үдэр соо хайшалжа байна. Мүнөөшье жэлдэ энэ колхоз нэгэл газартаа хайшалжа, 35 мянган толгой хонидоо июлиин 3 болотор хайшалжа дүүргээ. Пункт дээрэ ажаллагшадта хамтын хаһуун эдеэн эмхидхэгдэһэн, ажалайнгаа һүүлээр һайнаар амарха эрхэ байдал олгогдоһон. Материальна болон сэдьхэл урманай таларшье урмашуулгын хэмжээнүүд хараалагдана. Жэшээнь, 900 толгой хонидой нооһо эрхим шанартайгаар хайшалһан хүндэ 400 түхэригэй сэнтэй телевизор, 800 хони хайшалжа, хоёрдохи һуури эзэлһэн хүндэ 300 түхэригэй сэнтэй телевизор, 700 хони хайшалагшада 210 түхэригэй телевизор, дүрбэдэхи һуури эзэлһэн хайшалагшада холодильник шан барюулагдахань.

Гэхэ зуура аймагай колхоз, совхозуудта хони хайшалалгын халуун хүдэлмэри хаа хаанагүй эмхи гуримтайгаар, график соогоо ябана гэжэ хэлэхын аргагүй. Харюусалга ехэтэй энэ хүдэлмэри илангаяа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо зүн дэгээн табигдашанхай гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүнөө жэл тус колхоздо арба мянга тухай хонид хайшалагдаха юм. Пунктнь нэгэ газарта. Тэндэнь 28 машинка тодхогдонхой. Теэд булта хүдэлнэгүй. Үдэр бүри 7—8 машинка миин байна. «Хони хайшалалгада хүнүүд ерэнэгүй» гээд пунктые даагша Брылев хоёр гараа дэлгэхэ юм. Ямар шалтагаанһаа хүнүүд хони хайшалхаяа ерэнэгүй гээшэб? Нэн түрүүн пункт дээрэнь эмхидхэлэй хүдэлмэри һула. Хайшалагшадта бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха һайн эрхэ байдал олгогдоогүй. Байрань тон бага, үйтан, харанхы. Хайшалагшад бэе бэедээ һаалта хэнэ. Зэргэлжэ байһан хүнэйнгөө хонёо хайшалжа дууһахые нүгөөдэнь хүлеэжэ байна. Гадна хайшалагдаагүй хонидой хорёо ехэ уужам. Хайшалагдаха гэһэн хонид түргэн баригданагүй. Уужам таһалга соо байһан хонидые эсэтэрээ эрьюулнэ. Гүйлдэһэн, шэргүүсэһэн хонидһоо харуулдаагүй хабтагайда адха адхаар нооһон үлэнэ, гэшхэгдэнэ. Тиигэжэ хэды шэнээн нооһон миин гээгдэнэ гээшэб? Пункт дээрэ мүнөө болотор хамтын эдеэн эмхидхэгдээгүй. Үдынгөө хоол барихаяа олонхи хүнүүдынь тосхоноо ошожо, үдэр бүри үнэтэ 2—3 часаа гээнэ. Пункт дээрэнь столово нээхээр һайн гэр бии.

— Гэрэй эзэн эхэнэрнүүд лэ эндэ хүдэлдэг. Тэдэнэр гэртээ бшожо эдеэ хоолоо бэлдэдэг юм, — гэһэн шалтаг артелиин хүтэлбэрилэгшэд урдаа барина.

Гэбэшье олохон хайшалагшад үглөөгүүр тус тустаа үдынгөө хоол гэрһээ абаад ерэнэ. Сайгаа шанажа, шүлэеэ гаргажа үутарнь хэды саг миин ошоно гээшэб. Һүүлээрнь нэгэ заа амарха хэрэгтэй бшуу. Хэрбээ хамтын эдеэ хоолой эмхидхэгдэһэн байгаа һаань, түргэн эдеэлээд лэ амарха байгаа.

Нооһо класс классаарнь илгаха гурим эндэ хазагайруулагдана. Хайшалагдаһан нооһон түрүүн классаараа илгагдаад, сэбэрлэгдэһэнэй удаа шэгнэгдэхэ зэргэтэй ха юм. Үнэндөө тиигдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, нооһоной шанар шалгалтада ганса хүн табигданхай. «Хорёод машина дороһоо гараһан бүхы нооһые класс классаарнь илгажа би үрдинэгүйб, хайшалагшадые һаатуулхагүйн тула нооһоёо түрүүн шэгнээд, удаань классаарнь илгадаг, сэбэрлэдэгбди» — гэжэ классировщик Л. Калашников хөөрэнэ. Нэгэ хониной нооһо шэгнэхэдэнь 2,1 килограмм болоҗо байһан аад, классаарнь илгаһанай, сэбэрлэһэнэй һүүлдэ тэрэнь 1,8 килограмм татана.

Хэнэй хонин хэдыдэ хайшалагдахаб гэһэн графигшье табигдаагүй. Эгээн түрүүн июлиин 18-да ахалагша хонишон И. Стулевой отарын хонид хайшалагдахадаа нооһониинь хөөрөөгүй байшоо. Юуб гэхэдэ, тус отарын хонид үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз соогоо эгээн һүүлдэ, июль һарын һүүл багаар хайшалагдаһан байшоо. Хони хайшалалгын график табихадаа ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эгээн түрүүн эрьенүүдээ хайшалжа эхилдэг бэзэ. Удаань эхэ хонид, үбэлэй хурьгад хайшалагдадаг зантай. Харин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид тиигээгүй, түрүүн эхэ хонидоо, удаань эрьенүүдээ хайшалжа ороо.

Шанарай түлөө хиналта табигдаагүй. Июлиин 4-дэ ахалагша хонишон Калашниковай отарын хонид хайша хэрэгээр хайшалагдаа. Хонидой хүл, сами доогуурнь адха адха нооһон хайшалагдангүй үлэшэнэ. Гадна хонид олоор шархатана. Түрүүшынгээ жэл хайша баригшад эндэ олон. Тэдэнэртэй ямаршье семинар-заабари үнгэрэгдөөгүй. «Дүршэлтэй хайшалагшадые дахаад һуранаб даа» гэжэ пунктые даагша Брылев убайгүйгөөр харюусана. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгатай энэ хүдэлмэридэ хайхарамжатайгаар хандаһанһаань уламжалан, шархатаһан хонид һарын туршада креолин түрхюулнэ. Теэдшье иимэ хонид зунай халуунда таргалхашьегүй, үнгэржэ ерэхэдээ үтэжэшье магад. Социалис мүрысөөнэй гуримаар гансал тоо анхаралда абтана. Шанар тухай юуншье хэлэгдэнэгүй. Тиигээд лэ хайшалагшад тоогой түлөө оролдоод, шанарай хойноһоо анхаралаа хандуулнагүй ха юм.

Июниин 18-һаа мүнөө хүрэтэр бүхы хонидойнь гурбанай нэгэ хубинь хайшалагдаад байгаа. Энэ янзаараа ябаа һаа, арба мянган хонидоо хэзээ хайшалжа дүүргэхэ юм. Нэгэ хэдэн хоногһоо үбһэндэ оролгон болохонь. Тиихэдэнь колхоздо хүнүүд бүри дуталдаха бшуу.

Нооһо класс классаарнь зүбөөр илгажа, сэбэр утаһанайнь гарасые нягтаар тодоруулха гээшэ мүнөө тон ехэ удха шанартай болоод байна. Энэ талаар ажал хэрэг ажахынуудта ямараар ябажа байнаб гэһэн асуудалтайгаар аймагай бэлэдхэлэй конторын директорэй орлогшо Б. Н. Щербаковто хандабаб. Тэрэ намда иигэжэ хөөрэбэ:

— Аймагай хамтын ажахынуудта энэ хүдэлмэри яһала гэмгүй ябана. Колхоз, совхоз бүхэндэ лаборатори хүдэлнэ. Нооһо класс классаарнь илгаха хүдэлмэридэ элсүүлэгдэхэ нүхэдтэй тусхай семинар үнгэргэгдөө һэн. Тэдэнэр өөһэдынгөө уялгые муу бэшээр дүүргэнэ. Энэ жэлһээ эхилжэ аймагай ажахынууд бүхы нооһоёо Улаан-Үдын ПОШ фабрикада тушаадаг болоо. Энээнһээ урда жэлнүүдтэ бэлэдхэлэй конторо ажахынуудһаа нооһо тушаажа абадаг һэмди. Тиигээд тэрэнээ дахинаа ашажа, город абаашахадаа ехээр гээлтэ хоролтодо эродог байгаа. Бидэ мүнөө ажахынуудһаа ерэһэн нооһоной шанар хэр зүбөөр тодорууулагдааб гэжэ шалганабди. Тиихэдэмнай «Путь Ленина» колхозһоо, «Авангард», «Одон» совхозуудһаа ерэһэн нооһоной шанар зүбөөр тодорууулагдаагүй байба. Заримдаа нооһон үнгэ зүһөөрөө холисолдоһон, сэбэрлэгдээгүй муухай байна.

Аймагай ажахынуудта июлиин 6-най байдалаар 82 мянган хонин хайшалагдажа, гүрэндэ 4.000 центнер нооһон тушаагдаа һэн. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 2,5 килограмм нооһон абтаа. Аймаг дотор бүхыдөө 510 машинка хүдэлнэ. Түсэбэй ёһоор нэгэ хүн 310 толгой хони хайшалха зэргэтэй. Үдэр соо хайшалагша бүхэн 25 хони хайшалбал, «сагаан алта» хуряалга хүдэлмэриин 13 үдэртэ дүүргэхэ зэргэтэй. Гэбэшье энэ хүдэлмэрие Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздол адляар ябуулбал нилээд удаарха.

Б. ЖАМБАЛОВ.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР П. В. АКСЕНОВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын органуудта олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын электро-заһабарилгын заводой директор нүхэр **Аксенов Павел Васильевичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной июлиин 11.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР П. Н. ИВАНОВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудта олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын мяханай совхозуудай трестын директор нүхэр **Иванов Петр Николаевичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной июлиин 11.

ХАРИЛСАН ЭТИГЭЛСЭЛГЫН ҮНДЭҺӨӨР

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент, Арабуудай социалис холбооной Түрүүлэгшэ Гамаль Абдель Насер Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар, албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд, 1968 оной июниин 4-һөө 10 хүрэтэр айлшалаа. Национальна суглаанай Түрүүлэгшэ Анвар Садат, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Махмуд Риад, ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабай начальник генерал Абдель Монейм Риад гэгшэд президентээ үдэшөө.

Хамтын коммюнике дотор иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: Москвада Президент Насерай айлшалһан ушар СССР Арабуудай Нэгэдэмэл Республика хоёрой хоорондо тогтоогдоод, амжалтатайгаар хүгжэжэ байһан хани ёһоной, нягта харилсаануудай бэелэл болоно.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер Москвада ерээд байха үедөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнытой, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай хани ёһоной хөөрэлдөөнүүдые, хэлсээнүүдые хэһэн байна.

Хани ёһоной, үнэн сэдьхэлэй, үгээ хүсэд ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнүүдэй үедэ нилээд олон асуудалнуудаар һанал бодолоо сэхэ руунь зүбшэлэгдөө.

Араб гүрэнүүдтэ эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудтай дашарамдан Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон оршон байдалда онсо анхарал хандуулагдаа гэжэ коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ. Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулга хадаа араб гүрэнүүдэй хүгжэлтэ дэбжэлтые һүйдхэхэ, араб арадуудай сүлөөрэлтын тэмсэлые зогсоохо гэжэ эрмэлзэдэг империализмын политикын үшөө нэгэ аюултай талань болоно гээд Советскэ Союз, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика тоолоно гэжэ энэ документ дотор хэлэгдэнэ. Дэлхэйн энэ райондохи өөрынгөө зэбсэг болгон Израилие хэрэглэжэ үргэлжэлһөөр байһан, ОАР-та, Сиридэ, Иорданида, бусад араб оронуудта эсэргүү шэнэ үгэсэлгэнүүдые эмхидхэжэ, хорото аашануудые ходо гаргажа байһан империалис бүлэгүүдэй политикые хоёр талынхид эрид буруушаана.

Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой тогтоолой үндэһөөр шиидхэхэ шухала гэжэ хоёр тала дахинаа мэдүүлбэ. ОАР-ай правительство амгалан байдал һэргээхэ оролдолго гарган, тус тогтоолые ойрын сагта дүүргэхээр бэлэн байһан тухайдаа мэдүүлээд, энэнэй тулада шухала ябуулгануудые хээ. Советскэ правительство энэ асуудалаар ОАР-ай гаргаһан үүсхэлые шухалада тоолоод, һайшаан дэмжэнэ. 1967 оной июньдэ араб оронуудта хорото муухайгаар добтолһонойнгоо үрэ дүнгүүдые бэхижүүлхэ гэдэг Израилиин ба тэрэнние дэмжэдэг империалис этэгээдүүдэй һэдэлгын буруу һүрэхэнь дамжаггүй гэжэ батаар этигэдэг байһанаа хоёр талынхид элирхэйлэн мэдүүлбэ.

ОАР-ай Президент, Арабуудай социалис холбооной Түрүүлэгшэ Г. А. Насер эзэрхэг түримхэй дайсанда эсэргүү тэмсэлдэнь, эзэрхэг түримхэй добтолгоор ушаруулагдаһан хохидолые усадхалгадань Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада Советскэ Союзай үзүүлдэг туһаламжын түлөө, политическэ дэмжэлгын түлөө, экономико ба сэрэгэйнгээ хүсэ шадал бэхижүүлгэдэнь туһалһан ехэ туһаламжын түлөө КПСС-эй ЦК-да, Советскэ правительствада, совет арадта гүн ехэ баясхалан хүргэбэ. Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай хойшолонгуудые усадхаха, Дүтын Зүүн зүгтэ зөб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха зорилгоор, араб арадуудай хуулита эрхэ ба бэеэ дааһан байдал хамгаалха замаар Советскэ правительствын хараалан бэелүүлһэн гадаадын политическэ ябуулгануудые ОАР-ай правительство үндэрөөр сэгнэнэ.

Араб гүрэнүүдэй нэгэдэл хангахын түлөө тэмсэлэй талаар ОАР-ай правительствын, Президент Насерай гаргаһан оролдолго хүсэлэлгые совет тала үндэрөөр сэгнэнэ. Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү ОАР-ай арадай ба бусад араб гүрэнүүдэй эрэлхэг зоригто тэмсэлые совет арадай талархан дэмжэдэг тухайда СССР-эй правительство дахинаа мэдүүлбэ. Эзэрхэг түримхэй добтолгодо дайрагдаһан араб оронуудай үнэн зүб хэрэгые дэмжэдэг бусад гүрэнүүдтэй хамтадаа Советскэ Союз ОАР-та түгэс дэмжэлгэ, политическэ ба экономическа шэнжэтэй туһаламжа үзүүлһэн байгаа, үзүүлхэшье байха, мүн оборонно хүсэ шадалаа бэхижүүлгэдэнь туһа хүргэдэг байһан, хүргэхэшье байха.

Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан тайбан, аюулгүй байдал һэргээхэ зорилгоор, эндэхи байдалда хабаатай асуудалнуудаар саашадаа хамтын ябуулгануудые хэхэ гэжэ хоёр талынхид ойлголсоо.

Уласхоорондын мүнөөнэй байдалда, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ, арадуудай бүгэдэ ниитын найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ хабаатай тон шухала асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэн хэлсэхэ үедөө хоёр талынхид уласхоорондын шухала шухала асуудалнуудаар Советскэ Союзай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын хүтэлбэрилэгшэдэй хараа бодолнуудай тудалдадаг байһые ханангяар тэмдэглэбэ.

Империализмда, тэрэнэй агентурада эсэргүү тэмсэлээ улам шангадхаха, империалис этэгээдүүдэй эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүүсэхэ гээшэ амгалан тайбан ажаһуухые хүсэдэг оронуудай мүнөө үедэ бэелүүлхэ гол зорилго болоно гэжэ хоёр талынхид тоолоно. Советскэ Союз, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика баатар габьяата вьетнам арадтай һаналаа хүсэд нэгэдэнхэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ, Вьетнамда эсэргүү США-гай эзэрхэг түримхэй зэбсэгтэ добтолгые эрид буруушаана. США-гай энэ ябуулгань Зүүн-Урда Азидахи байдалые бүри аюултай болгоно, уласхоорондын түгшүүрилые улам шангадхана.

Колониализмһаа хахасахын түлөө, өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэгшэ Анголын, Мозамбигай, «Португальска» Гвинейн ба африканска бусад газар нютагуудай арадуудые бүрин дэмжэдэг тухайдаа совет, египет арадууд мэдүүлнэ. Совет, египет арадууд Урда Африкада, Родезидэ ябуулагдадаг расис политикые тон муу муухайда тоолоно, Урда Родези ба ЮАР-та сэрэгэй, экономическа, политическэ туһаламжа үзүүлхэеэ болихыень, эдэ асуудалнуудаар ООН-ой гаргаһан шиидхэбэринүүдые дүүргэхыень расис ёһо гуримай түшэглэдэг бүхы оронуудта дурадхана. Африкын нэгэдэлэй эмхиин шухала удха шанартай байһаниинь хэлсээнүүдэй үедэ тусхайлан тэмдэглэгдээ.

Советскэ Союз, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика буу зэбсэгүүдые хуряаха, яаралтайгаар зэбсэглэхэ ябадал болюулха асуудалнуудые бүгэдэ ниитын амгалан байдал хангаха асуудал зүбшэн хэлсэхэ үедөө хаража үзэһэн байна. Буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, бүрин хүсэд хуряаха тухай асуудалаар ойрын сагта хэлсээ баталалгые шухалада тоолодог байһанаа хоёр талынхид дахинаа лаблан мэдүүлбэ. Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорые ООН-ой Генеральна Ассамблейн һайшааһанда ехээр ханан һайшааһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлээ.

СССР-эй правительствын һаяын меморандум дотор найруулагдаһан, яаралтайгаар зэбсэглэхэ ябадал болюулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудаар энэ дары абтаха хэмжээнүүд тухай Советскэ правительствын оруулһан шэнэ дурадхалнууд тон шухала үүсхэл болоно гэжэ хоёр тала тоолоно.

Советскэ Союз, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика Европодохи байдал тухай һанал бодолнуудаа зүбшэн хэлсээд, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэлнүүдые Европо түбидэ усадхабал, Европын аюулгүй байдал хангабал, бүгэдэ ниитын амгалан байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байха һэн гэжэ этигэдэгээ элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Советскэ Союзай ба Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын хоорондохи харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ. Хоёр ороной хоорондо политическэ, экономическа, сэрэгэй асуудалнуудаар хани ёһоной харилсаа холбооной хүгжөөгдэжэ байһанда хоёр тала ехээр ханангяа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ, тэрэшэлэн энэ харилсаа холбоогоо улам үргэдхэхын тула шухала хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые хараалаа гэжэ коммюнике дотор мэдээсэгдэнэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин, ОАР-тахи Арабуудай социалис холбооной хоорондо хани холбоон тогтоогдоод хүгжөөгдэжэ байһыень хоёр талынхид һайшаан тэмдэглэбэ.

ОАР-ай экономикоёо бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэнь египет арадта угаа ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлдэгэйнь түлөө Советскэ Союзай арад түмэндэ, правительствада ОАР-ай правительство баясхалан хүргөө.

ОАР-ай Президент Насерай Москвада байха үедэнь хэгдэһэн уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд хадаа Советскэ Союз ОАР хоёрой хоорондо тогтоһон хани ёһоной харилсаае үргэлжэлхэ, гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэхи шухала шэнэ шата болоно. ОАР СССР хоёрой хоорондын хани ёһоной харилсаан харилсан этигэлсэлгын бата бэхи эшэ үндэһэтэй юм гэжэ коммюникегэй түгэсхэл дотор хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

…элдин дайдымнай баялиг

„…Буряадай АССР-тэхи Молодёжнын асбестын хэбтэшэ дээрэ шанаржуулгын комбинат байгуулхын тула СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерство 1968—1969 онуудта технико-экономическа баримталгые тодорхойлхо зэргэтэй…“.

(„Алас-Дурна зүгэй экономическа районой болон Шэтын областиин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай“ 1967 оной июлиин 8-да КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан тогтоолһоо).

ЭРДЭМ БОЛОН ТЕХНИКЫН ТАЛААР СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ДЭРГЭДЭХИ ЛЕНИНСКЭ БОЛОН ГҮРЭНЭЙ ШАНГУУДЫЕ ОЛГОХО КОМИТЕДТЭ

Молодёжнын хризотил-асбестын хэбтэшые нээһэнэйнь, шэнжэлһэнэйнь, зүбөөр сэгнэһэнэйнь түлөө К. Г. Башта, М. Е. Замащиков, Б. М. Зубарев, А. А. Малышев, Г. К. Пономарев, Ю. И. Щеголихин, А. И. Петров, В. Н. Силаков гэгшэдые КПСС-эй Буряадай областной комитет, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, РСФСР-эй Геологиин министерствын Буряадай Геологическа управлени, мүн «Горное» гэжэ научно-техническэ бүлгэмэй областной правлени үндэр шанда зууршалан дэбжүүлбэ.

ЕХЭ ЮУМЭН ХЭГДЭЭ

АШАГТА малтамалнуудай нөөсые тодорхойлхо талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй комисси үнгэрэгшэ жэлэй Багдаринай геологическа экспедициин Муйска партиин геологуудай зургаан жэлэй туршада хэһэн ехэ хүдэлмэрые сотсолон хаража үзөөд, өөрынгөө сэгнэлтые үгэһэн байна.

Муйска партиин геологуудай коллектив хадаа дээрэ хэлэгдэһэн хугасаа соо Молодежнодохи хризотил-асбестын хэбтэшын хэмжээе элирхэйлхэ, тэрэниие али бүхы талаһаань шэнжэлжэ, промышленна ашаглалгада тушаахын тулада нилээд оролдосотойгоор хүдэлөө гээшэ.

Молодежнын ашагта малтамалай хэбтэшые сүм элирүүлжэ, тэрэниие гаргаша багатайгаар, богони болзор соо шэнжэлһэн, мүн нөөсыень зүбөөр сэгнэһэн хүдэлмэридэ онсо габьяатай байһан нүхэдые Гүрэнэй шанда дэбжүүлһэн ушар хадаа ганса Багдаринай экспедициин геологуудай, манай аймагай ажалшадай бэшэ, харин бүхы республикымнай улад зоной баяр омогорхол болоно.

Молодежнодо шэнжэлхы хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха эрхэтэй болоод байһан Муйска партиие шадабаритай бэрхэ хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдээр гүйсэдхэн бүридхэхэ, мүн тэндэ хүдэлхэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһуудалай, соёл культурын эрилтэнүүдые жэншэдгүй һайнаар хангаха тухай асуудалнуудые КПСС-эй райкомой бюро дээрэ нэгэнтэ бэшэ зүбшэн хэлсэхэ, хэмжээ ябуулгануудые хараалха зэргэтэй болообдоо. Энэ коллективые хүтэлбэрилхэ мэргэжэл шадабаритай, ажал һайн мэдэхэ хүтэлбэрилэгшэд илангаяа хэрэгтэй байгаа. Ушар тиимэһээ урда тээнь Ауникска партида хүдэлжэ байһан Г. К. Пономаревые энэ партиин начальнигаар, В. И. Россовые ахалагша инженерээр томилһон байнабди.

Геологуудые эдеэ хоолой болон эд хэрэгсэлэй зүйлнүүдээр хангаха хэрэгые һайжаруулха эрилтэ Ципиканай предснабай урда табигдаа бэлэй. Тэрэнэй ажал ябуулга хиналта доро абтаһан. Тиигээдшье худалдаа наймаанай тус эмхи зургаан энэ зорилгоёо һайн гэмгүйгөөр дүүргэжэ байдаг гэжэ тэмдэглэмээр. Энээнтэй хамта гүн тайгада ажаллагшадай байра байдалые таарамжатай зохидоор түхеэрхэ асуудалда анхарал нилээд хандуулагдаһан байха.

Коллективэй хэжэ байһан шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые түргэдхэхэ, шанарай түлөө тэмсэхэ асуудал аймагаймнай арадай хиналтын комитедэй саг үргэлжын анхарал доро мүн лэ байгаа бшуу.

Партиин райком хадаа шэнэ газарта, ехэ далайсатай шэнжэлгэ хэжэ байха үедэнь геологуудай коллективэй дунда партийна нүлөө үргэдхэхэ, коммунистнуудай үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ, политическэ хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ асуудалнуудта анхаралаа мүн лэ ехээр хандуулһан, энэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулһаншье жэшээтэй. Тиихэдээ социалис мүрысөө, коммунис ажалай түлөө хүдэлөө дэлгэрүүлхэ гэжэ оролдолго гартагдаа.

КПСС-эй райкомой тэрэ табиһан зорилгонуудые бэелүүлэн, Муйска партиин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ажалай журам бэхижүүлхэ, олониитые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ гээд эндэхи партийна эхин организаци (секретаринь В. И. Асташова) һаала ехэ эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулһан байха юм. Мүн тэрэшэлэн партийна организаци хадаа ниитын эмхинүүдые шадамараар хүтэлбэрилдэг һэн. Үйлэдбэриншье хэрэг амжалтатай байжа, геологуудай ажалша коллектив нэгэнтэ бэшэ аймагай Соведэй гүйсэдкомой, партиин райкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэдэг байгаа.

Ерэхэ жэлнүүдтэ Молодежнын ашагта малтамалай барагдашагүй баян хэбтэшын үндэһэ һуури дээрэ хүсэ ехэтэ шанаржуулгын комбинадай баригдахада, манай аймагай алибаа баялигуудые промышленна аргаар ашаглаха асуудал шиидхэгдэхэ юм. Энэ ушарһаа манай аймагта автомобильна болон түмэр харгынууд баригдаха зэргэтэй болоно. Тиигэбэл аймагаймнай байгаалиин бусадшье баялигуудые — гидроэнерги, ой модон гэхэ мэтые арад зоной аша туһада зорюулха арга олгохо. Мүн Муя күрэниие зубшаһан нэлэнхы үргэн газар дайдада хүдөө ажахын янза бүриин һалбаринуудые хүгжөөхэ арга нүхэсэл дүүрэн бии болохо байна гээшэ.

Баригдахаар хараалагдаһан Молодежнын шанаржуулгын комбинадай дирекциие байгша ондо эмхидхэхэ гэһэн асуудал гаранхай. Шэнэ предприятиин дирекци ерэхэ үбэлэй мүльһэн харгые ашаглан, барилгын бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилхэ ёһотой болоно. Энэ хэрэгтэнь нютагай партийна, советскэ болон ажахын хүтэлбэрилхы органууд али болохоор туһалжа, хамһалсаха, урагшатай замда оруулалсаха уялгатай. Имэһээ энэ холын хараатай асуудал хэзээдэшье партиин райкомой анхарал доро байха болоно бшуу.

Гадна Муйска лесопунктые Эрхүүгэй областиин леспромхозуудай нэгэдэлэй «Ленолестрестын» мэдэлһээ гаргажа, тусхай леспромхоз байгуулаад, манай республикын «Забайкаллес» комбинадай харьяата болгохо асуудал табигданхай. Тиигэбэл Молодежнодохи шанаржуулгын комбинадай барилга эрхилхэ хэрэгтэ нилээд ехэ туһатай зүйл болоҗо үгэхэ һэн.

Имэ ехэ барилгын хүдэлмэриин ойрын сагта бэелүүлэгдэжэ эхилхэ байһантай дашарамдуулан, КПСС-эй райком энэ газарта партийна нүлөө улам үргэдхэхэ зорилго табина. Тэрэнэй түлөө эндэхи партийна организациие бэхижүүлхэ, политическэ хүдэлмэри улам һайжаруулхые оролдохо болонобди. Иигэжэ энэ хэрэгтэ мүнөөнһөө бата бэхи үндэһэ һуури байгуулхын тулада бэлэдхэл хэжэ захалаа.

Г. ВОРОНИН,
КПСС-эй Баунтын райкомой нэгэдэхи секретарь.

МОЛОДЁЖНЫЙ—ГЕОЛОГУУДАЙ ТОСХОН

1958 ондо А. А. Гамчян, Н. И. Андреев гэгшэдэй ударидадаг бэдэрэлгэ-буулгабарини парти «Дядин ключ» гэжэ газарта вертолёдоор буулгагдаһан байгаа. Таксимо һууринһаа холо оршодог хүбшэтэй, шулуутай хадын хабшалда ажаллаха болоһон геологуудта түрүүшээр нилээд бэрхэшээлнүүд тохёолдоо һааб даа. Харгы зам, байрлаха гэр байхагүй. Зунай түлэг үе соо хура бороо үһээрбэл — вертолёдой зам хаагдаха гэхэ мэтын, мүн уулын хүмэг шулуунда аһалдаһан саһан дуулганууд гэнтэ хобхоржо, һолжорон буудаг аюултай байгаа. Гэбэшье газарай гүн баялиг бэдэрэгшэдэй эбтэй, зоримгой ажал нэгэтэшье таһалдаагүй. Тэдэнэр саһата уулын хабшал соо майхан доро амараад лэ, хоёр халаанда эршэмтэйгээр хүдэлмэрилөө. Тэрэнэйнь ашаар буулгабарини ажал шанар һайнтайгаар хэгдэжэ, «Дядин» гэжэ булагай оршондохи асбестын хэбтэшэ «һайн» сэгнэлтэ абаад, тэндэ саашадаа шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые эрхилхэ дүүрэн эрхэ үгтэбэ.

Асбестын олдоһон газарта ямар нэрэ үгэлтэйб гэһэн асуудал геологуудай дунда гараад, олон баримтанууд хэлэгдэжэ, зүбшэгдэжэ байба. Эгээл тэрэ үедэ «олоороо хэлсэһэн үгэгүй» гэдэг сэсэн үгын шиидхэбэри һунгаха хүсэлтэй Аксеназ Аппетович Гамчян тусхай конкурс соносхобо гээшэ. Тэрээндэнь бэдэрэлгэ-буулгабарини партиин бүхы коллектив хабаадалсажа, янза бүриин нэрэнүүд дурадхагдаа. Һүүлэй һүүлдэ «Молодёжный» гэжэ нэрэ зохисотой дээрэ тоологдожо шэлэгдээ һэн. Энэнь удхатайшье, зүбшье үгтэһэн нэрэ байба. Юуб гэхэдэ партиин хүдэлмэришэдэй ехэнхи хубинь залуушуул байһан байгаа бшуу.

1960 оной эхеэр Анё, Мудирикан голнуудай уулзадаг бэлшэртэ, асбестын олдоһон газарһаа 12 модоной зайда Муйска партиин тэрэ үеын начальник Анатолий Павлович Кухнюгай ударидалгаар геологуудай һуурин баригдажа эхилээ һэн. Ерээдүйн һууринай түбхинэхэ газар намагтай ой соо байгаа. Бэшэ тээ тааруу зохид газар олдожо үгөөгүй бшуу. Мудирикан голой хойто бэедэ, нарһан тужатай элһэлиг гүбээ багта геологууд байра түхеэржэ ядаагүй һааб даа. Теэд эндэнь транспортын талаар һураггүй һайн байгаа. Нэгэдэхеэр, ажалдаа хада гарахадаа, уулаһаа эхитэй Анё, Мудирикан голнуудые гаталха ушар гараха. Хоёрдохёор, эндэһээнь хада хүрэтэр харгы хэбэл — һаатаха юумэн үгы, мүн нилээд дүтэшье болоожо үгэхэ байба бшуу.

Тиигээд лэ партиингаа анхан байһан газарһаа геологууд шэнэ газарта шэнэ байра түхеэрхээр вертолёдоор буулгагдажа, майхангуудаа татаба. Геолог гээшэмнай эрдэмтэшье, барилгашаншье байха зэргэтэй. Ондоогоор хэлэбэл — байгаалиин бүхы үзэгдэлнүүдтэ тааралдамаар ажабайдалаа дары зохёожо шадаха хүн лэ.

Түрүүшээр геолог-барилгашад Мудириканай эрьедэ бани барибад. Удаань намаг соо ута модонуудые шулан дэбдижэ, вертолёдой бууха талмай бэлдэбэд. Партиин начальник А. П. Кухнюк Бажин үбгэжөөлтэй Таксимодохи ветфельдшерскэ пункт байһан гэрэй пеэшэн задалаад, хирпиисэнүүдыень вертолёдоор зөөжэ банияа түлигдэдэг болгоо һэн.

Эгээл тэрэ сагта үеын үедэ абяа шэмээгүй һажажа байгаа Урда-Муягай хойто хаягай хүбшэ соо һүхэ, хюрөөгэй ханхинаан түлэг зэдэлжэ, байрын гэрнүүд, хамтын бараагууд хойно хойноһоо бодожо эхилээ.

Харин үбэлынь үрэмдэлгын агрегадууд горючи болон хада, хабсагай тэһэлдэг хэрэгсэлнүүдые, мүн бусадшье түхеэрэлгэнүүдые ашааһан автомашинанууд Муя голой мүльһэн харгыгаар Молодёжно тээшэ субаа һэн. Энэ үедэ хэдэн геологууд Таксимоһоо Молодёжно ошохо хори гаран модо утатай ойн харгы бэлдээ.

Вертолёдууд сагай уларилые һамбаашалан, тусхай рейсээр янза бүриин мэргэжэлтэдые асаржал байгаа. Тэдэнэй дунда Владимир Михайлович Сурьяниновшье медфельдшер Ирина Ивановна нүхэртэйгөө, гэр бүлэтэйгөө ерэлсээ һэн. Сурьянинов механик мэргэжэлтэйшье һаа, Молодёжнодо тэрэ үедэ тон хэрэгтэй модошо нарин дарханай үүргэ дүүргэжэ эхилээ бэлэй. Тиигэжэ геологуудай һууринай бүхы гэр байрануудай сонхын рама, үүдэнүүд Владимир Михайловичай гараар бүтэһэн байгаа.

М. ЗАМАЩИКОВ,
Буряадай Геологическа управлениин геологиин таһагые даагшын орлогшо.

Молодёжнын технологическа лабораторидо Л. Д. Кольцова (зүүн гарһаа), Е. В. Малыгина гэгшэд Келянаһаа асарагдаһан асбестын утаһа шэнжэлнэд.

ШЭНЖЭЛХЫ ХҮДЭЛМЭРИИН ШАТАНУУД

1960 ОНОЙ туршада һууринайнгаа барилгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулхатайгаа хамта, гол зорилгоёо — асбестын хэбтэшэ шэнжэлхэ хүдэлмэреэ илангаяа зунай һаранuудта зогсолтогүйгөөр ябуулаа һэмди. Геолог В. А. Косовой ударидалга доро «Дядин» булагай дээгүүрхи шэлэнүүдээр шатарай хюлтын түхэл маягтайгаар гүнзэгы магистральна ханаабууд болон шурф-нүхэнүүд, асбестын баян хэбтэшэнүүдые элирүүлээ һэн. Тэндэһээ абтаһан асбестын 15 пробо Ураалай геологическа управлениин Баженовска партида эльгээгдээд, «ашагта малтамалай һайн шанартай» гэжэ баталуулагдаһан байгаа.

Мүн энэл хугасаа соо Молодёжный һууринда кузница, мастерскойнууд, гараж болон хүсэтэ дизельнүүдһээ бүридэһэн электростанци ашаглагдаад, хүбшын гүн соо, энэ нютагай түүхэдэ анха түрүүшынхеэ Ильичэй лаампанууд яларaa һэн.

УДААДАХИ, 1961 ондо ахалагша геолог Константин Григорьевич Башта хуушан болон шэнэ магистральна ханаабуудые, мүн шурф-нүхэнүүдые малтаха хэрэг эрхилжэ, геологуудай ажалые хүтэлбэрилөө.

Хадаһаа абтаһан пробонууд һаяхан нээгдэһэн партиин технологическа лабораторидо асарагдажа, нарин шэнжэлгэнүүдтэ ородог байгаа.

Энэл жэлдэ Һуурин—Хада гэһэн 12 модо зайда автомашинын харгы татагдажа эхилээ. Нэн түрүүн хүбшын шэдхэ соогуур самсаал гаргагдажа, уулын эгсэ боорёор табсан харгы алхам алхамаар дээшэлээ һэн. Шулуулиг уулые ябад гээд лэ тэһэлжэ гаргагдаһан харгын хүдэлмэри ехэл хүшэр байгаа. Угайдхадаа һууринһаа хадын хаяа хүрэтэр намаг соогуур модо дэбдихэ ушар гараһан байна бшуу.

Үнгэрһэн хоёр жэл соо хэгдэһэн шэнжэлхы хүдэлмэринүүд, Молодёжнын ашагта малтамалай саашадаа хүгжэлтэ ехэтэй байха байһандань этигэмээр дүнгүүдые харуулаад, хадада үрэмдэлгын хүдэлмэринүүдые хэхэ бэлэдхэл эхилхэ гэжэ нэгэн дуугаар шиидэбэбди. Тэрэнэй ёһоор һууринһаа хада хүрэтэр хүсэ ехэтэ электро-утаһан, мүн телефоной холбоо байгуулагдаад, АТС-тягачууд, «ЗИЛ-157» гэжэ адар хүсэтэ автомашинанууд үрэмдэлгын «ЗИФ-50» түхэлэй хүндэ станогуудые болон түхеэрэлгэнүүдые уулын табсан харгыгаар 1500 гаран метр үндэртэ **зөөжэ эхилээ һэн.**

1962 ОНҺОО эхилжэ ахалагша геолог К. Г. Башта, партиин шэнэ начальник М. Е. Замащиков гэгшэдэй хүтэлбэри доро үрэмдэлгын долоон станок хадын хабшал, шэлээр тодхогдоод байба. Үрэмдэлгын мастернууд болон тэдэнэй туһалагшад хадын «гүзээн» соо хэр ехэ баялигай байһые элирүүлхэеэ хүлеэжэ ядан байгаа һэн. Теэд тэдэнэй гар дорохи электрорубильнигууд хооһон—һууринһаа ток үгы байба.

Ушарынь хадаа, хададахи үрэмдэлгын станогуудые хангажа байха «ДС-50» түхэлэй дүрбэн дизельнэ станци нэгэ доро (синхроннoор) электрын элшэ хүсэ нэгэдхэжэ шадахагүй байшоо. Эгээл эндэ ахалагша дизелистээр томилогдоһон Владимир Михайлович Сурьяниновай ухаалан зохёолгын шадабари туһалба. Тэрэ хадаа тусхай схемэ зохёожо, станцинуудай хүсые хамтадхан, хада тээшэ залаа һэн. Тиигээгүй һаань, станцинуудые хада өөдэ нүүлгэхэ хүшэр хэрэг гараха байгаа бшуу.

1963 ОНОЙ ТУРШАДА асбестын руда шэнжэлхэ технологическа шэнжэлгэнүүдэй түрүүшын дүнгүүд абтаба. Тэдэнэй ёһоор асботекстильнэ болон асбоцементнэ промышленностьда эрхим һайнаар шанаржуулагдаха аргатай асбестын товарна 7 сорт элирүүлэгдээ. Мүн энэл жэлдэ Буряадай геологическа управлениин № 2 парти Молодёжнын ашагта малтамалые геологическа али бүхы талаһаань үргэнөөр шэнжэлхэ технико-экономическа бүридхэл хэжэ, тэрэнь РСФСР-эй Гүрэнэй үйлэдбэриин геологическа комитедэй тогтоолоор баталагдаһан байна.

1964 ОН. Молодёжнын ашагта малтамалай хэбтэшэ топографическа, гидрогеологическа, геофизическэ, үрэмдэлгын, проходческо болон туршалгын гэхэ мэтэ шэнжэлгын үргэн шалгалтануудые нэгэ доро гаргажа эхилээ.

Эгээн түрүүлэн үрэмдэгшэд асбестын хэбтэшын хилэнүүдые, тэрэнэй һудаһануудые элирүүлжэ захалба. Тиигэжэ эгээн түрүүшын штольниие (бага хэмжээнэй шахта) 1338 метр үндэртэ Григорий Михайлович Цаллаговай бригада түнхижэ эхилээ һэн. Удаань дээрэ дурсагдагша штольниһоо доогуур хоёрдохинь түнхигдэжэ захалаа.

Григорий Михайлович Цаллаговай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригада һара бүри 150-яад метр гүнзэгыдэ хадын гүн руу малталга хэдэг байба. Тус бригадын проходчик Пётр Фёдорович Панов илангаяа магтаалтай һайнаар ажаллажа, парти дотороо суурхадаг һэн.

Тиихэдэ үрэмдэлгын халаанай мастернууд Г. Кольцов, В. Махов, А. Ахневский, Ю. Леонтьев, Л. Кравцов болон В. Жерлов гэгшэдэй бригаданууд даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байба.

Үрэмдэгшэд болон проходчигуудай, инженернүүд болон геологуудай оролдосотой, нэтэрүү ажал дэмы хосороогүй! Жэшээлхэдэ, **650 метр хүрэтэр гүнзэгыдэ асбестын үенүүд бии гэжэ үрэмдэлгэ харуулаа.**

1338, 1200 метр үндэртэ түнхигдэһэн гол штольнинууд тус тустаа хэдэн зуугаад метр утатайнууд. Тиигээд штольни бүхэниинь ябад гээд лэ хажуу тээшээ гараһан һалаатайнууд байгаа. Тэдэнэйнь эхиндэ компрессорнэ һүүшээр зэбсэгжэһэн проходчигууд асбестын рудае малтажа электровагонеткэнүүдтэ ашаад, гол штольниин үүдэндэ эльгээдэг һэн. Тэндэ асарагдаһан дүрбэдэхи вагонеткэ бүхэнэй руда манай ороной түбэй технологическа лабораториин шэнжэлгэдэ эльгээгдэдэг бэлэй.

Б. КРИНИЦКИЙ, геолог.

Молодёжные нээгшэдтэ, шэнжэлэгшэдтэ нилээд ехэ туһа хүргэһэн Павел Львович Бажин.

БАУНТЫН

Сэлмэг нэгэ үглөөгүүр ЛИ-2 гэжэ самолёт Улаан-Үдын аэродромһоо дэгдэжэ сэнхир огторгойн зүүн хойто хаяа шэглэн ниидэбэ. Хоёр час тухай сагай үнгэрөөд байхада Загарай, Хори, Яруунын баян талануд дали доогуур үнгэржэ, геологууд болон алташадай, орошод болон ангуушадай ажалаар суурхадаг Баунтын аймагай хүбшэтэ дайдаар самолёдоймнай бүрүүлхэн һүүдэр зуралзан ябаба. Хайшаашье шэртэхэдэ, үшөө хүсэд намаалаагүй, шэрхэг мэтэ шэнэһэн хүбшөөр нэмэреэтэй Витимэй хадалиг тэгшэ хизаар хараани холуур нэмжыжэ, хүхэльбэ уняар соо хаяа захаяа хайлуулна.

Үнгэрһэн зуун жэлэй тэн багһаа Совет засагай мандаһан үе болотор энэ хизаар алтанай «хара хэрэгээр» үймүүлжэ, алуур болон дээрмын шуһан һабараар бажуулгажа байһан түүхэтэй.

1840-өөд ондо Баунтын хүбшөөр алтанай уурхайнуудые «унхидаһан» хүпеэсүүд болон бэдэрэгшэдэй удаа хаанай ордоной түшэмэлнүүд хүрэтэрөө энэ хизаар руу һабараа залаһан гэхэ.

1896 ондо Забайкалиин алтанай промышленностиин нэгэдэл Витим, Витимкан болон Ципиканай уурхайнуудта геологическа шэнжэлгэ хэхыень Санкт-Петербургын императорска университедэй кандидат Яков Макаровые уриһан юм ха. Тэрэ эрдэмтэн ерэжэ шэнжэлхэдээ, Баунтын хүбшөөр зоргондоо ороһон тонуулай хэмжээе багсаажа хара бууһан байгаа. Юуб гэхэдэ тонуулшад хэдэн арбаад тонно алта үбэршэлөөд, хара хирээ мэтээр үрхирэн таража байгаа бшуу.

Дурсагдагша хизаарай агнууриин болон ой модоной баялигуудшье мунхаг сагта урда мэтээр һүнөөгдэжэ байгаа. Гэбэшье Баунтын дайда бүри ехэ, бүри ашагтай баялигуудаа тонуулшадһаа нюужа, гүн ехэ сээжэдээ хадагалан хүлеэжэ байгаа. Тэёһото ээдээ хүлеэжэ байгаа. Тэдэнь, эрдэм болон техникын эди шэдитэ тулхюуртэй мүнөө үеын совет хүнүүд болоол.

Һүүлэй 15 жэлэй туршада Буряадай геологическа управлениин Багдаринай экспедици аймаг доторхи ашагта малтамалнуудай хэбтэшэ, нөөсэнүүдые элирүүлхэ нилээд ехэ ажал хүдэлмэри ябуулаа. Жэшээлхэдэ, Подыкат, Верхне-Талой гэжэ газарнуудаар марганецай болон түмэрэй рудагай, Молодёжнодо хризотил-асбестын, Арекитканда молибденэй, Эландинска болон Ауникска шулуу нүүрһэнэй, хомор элементнүүдэй, Бурульзайска, Тымбинска алюминиин түүхэй эдэй болон Келяна шадарай ртутиин рудагай хэбтэшэ, нөөсэнүүд элирүүлэгдэһэн, мүн хэмжээнэйнгээ талаар багсаагдаһан байна. Тэрэшэлэн Баунтын дайдада титанай, хромой, никелиин, зэдэй, туулганай, цинкын, мүнгэнэй, вольфрамай, слюдагай, графидай болон бусадшье ашагта малтамалнуудай зүйлнүүд тодоруулагдаһан байна.

Дурсагдагша баялигуудай хэбтэшые олоор нээжэ, Эхэ оронойнгоо ашада туһада үгэхын тулада Багдаринай экспедициин буулгабарини 5, шэнжэлгын 5 парти жэлэй гурбан сагта үргэн дэлисэтэйгээр ажалладаг. Тиихэдэ шэнжэлгын партинууд түхэреэн жэл соо үрэмдэлгын болон лабораторно хүдэлмэринүүдээ ябуулдаг байна.

Бидэ мүнөө гансашье орон сообоо бэшэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэ суудa гараһан, нэхэгдэмээр ута утаһатай асбестын шэнэ уурхай — Молодёжный ошохо зорилготой гараһан тулада Багдарин һууринай зүүн захын гудамжаар оршодог геологическа экспедициин управлениидэ орообобди. Экспедициин начальник Юрий Кузьмич Ивашкин партинуудһаа ерэһэн радиограмма, мэдээсэлнүүдые шэнжэлжэ, тэдэнэртэй радио-холбоо байгуулжа тухашарһанайнгаа удаа манине урижа, зориһон хэрэгтэмнай ашатай, ута зугаа дэлгээ һэн.

Витим мүрэниие уруудан

Үглөөдэрынь маниие һуулгаһан АН-2 самолёт Багдарин дээгүүр эрьеһэнэйнгээ удаа мүн лэ зүүн хойто зүг шэглэн, 400 гаран модо утатай замаа бариба. Уданшьегүй доромнай Амалат, Ципа голнуудай хүбшэтэ хадануудые орёон гараһан нугалаанууд үзэгдэжэ захалба. Нэгэ хэды болоод Витим мүрэнэй үргэн нюруу наранай гэрэлдэ ялалзан үзэгдөө. Тэрээндэ Ципа голой шудхадаг тохойһоо самолёднай үлэ мэдэг годиржо, Витим мүрэнтэй зэргэшэн шанха хойшоо шэглэбэ.

Витим мүрэн… Урда сагта тэрэнэй эрьеэр хэды ехэ хэрүүл шууянай, уйдхар зоболонгой абяан соностооб? Уран зохёолшо В. Шишковой «Угрюм-река» гэжэ роман соо харуулагдаһан хуушан үеын эндэхи ажабайдалай бүхы богые хүсэтэ нюруудаа ашаалан зөөхэдөө, энэ мүрэн эсэшоо ёһотой. Магад тиимэһээл тэрэнэй гүн ехэ урасхал аали түбшэн гээшэ ха.

Хоёр час тухай жэгдээр ниидэжэ ябаһан самолёдоо лётчигууд улам бүри дээшэнь залажа захалба. Ушарынь хадаа, Урда-Муягай орьёл һарьдагуудта хүрэжэ ябаһан байбабди. Баруун урда зүгһөө зүүн хойшоо һуунагтан ошоһон хүмэг шулуун энэ шэлэ үргэлжэдөө сахилма сагаан саһан дуулгаар ялархана. Багахан самолёднай байха шадалаараа хүнхинхэжэ саһата орьёлнуудай гүнзэгы хабшал соогуур һэнжэлзэн ниидэнэ. Уданшьегүй Урда-Муягай эгээн томо һарьдаг болохо 2701 метр үндэртэй Шаман гэгшые тойрожо, тэрээн шадар бөөгнэрһэн хара үүлые һэтэ сохин, Муя мүрэнэй гол газарта орообобди.

Баунтын оазис

Муя мүрэнэй гол газарые ин
жэ нэрлэмээр байна. Юуб гэхэ
хоёр захаараа Хойто болон Урд
Муягай хүтэл шэлэнүүдээр хүбө
лүүлээд, далайн нюруунһаа 471-
700 метр үндэртэ оршоһон энэ да
да, Баунтын аймагтахи ори ган
тала, нугануудай нютаг мүн. Ти
гээдшье Муя мүрэнэй энэ гол г
зарта орожо ерэхэдэ, байгаали
зураг гансата хубилжа, ногоор
харагдахань аятай байба.

1866 ондо Байгалай үмэнэхи у
да нютагуудһаа Лена мүрэн
алтанай уурхайнууд руу мал ту
ха харгы бэдэрһэн экспедици
толгойлогшо П. А. Кропотк
эгээн түрүүлэн энэ дайдые М
мүрэнэй гол газар гэжэ нэрлэ
аянайнгаа карта дээрэ Хойто б
эн Урда-Муягай, мүн Делю
Ураанай шэлэнүүд гэжэ мүн
шэнэ нэрэнүүдые тэмдэглэһэн б
гаа.

Коллективизациин үедэ Бау
тын аймагта эмхидхэгдэһэн бү
табан колхозой дүрбэниинь М
гай голдо һууриҗаад, удаа дар
лан томодхогдожо, табяад он бол
тор Буденныйн нэрэмжэтэ арте
байһан түүхэтэй.

Зунай тэн—июль һарада Муя
гол газарта эгээн лэ дулаан у
рил тогтодог байна. Забайкали
гидрометеорологическа албан
управлениин тэмдэглэлнүүд
ёһоор, зунай түлэг үедэ Муягай
лоор республикын зарим у
аймагуудһаа һураггүй дулаан б
даг. Гадна эндэ шиг нойтон
оросо мүн лэ үлэмжэтэй бай
Эдэ бүгэдэ тааруу зохид улар
Муягай голоор үбһэ ногооной эл
гээр ургадаг байһые гэршэлнэ. Ж
шээлхэдэ, Будённын нэрэмжэ
колхоз эндэ шэниисэ, хара тар
обёос болон бусадшье ороohoн
культурануудые, мүн үгэрсэ,
мидор, һонгино болон огородой
садшье эдеэ ургуулдаг байгаа.

Муя мүрэнэй гол газарые х
бөөлэн байгаа орьёл хада уулану
сланец, мрамор, известняк бол
олонхи ушарта газарай гадар та
да барилдаһан гранидай шэнжэ
урда сагай кристаллическа үенү
һээ бүридэнхэй. Тэдэнһээ улам
лан алтанай, ртутиин, сурьма
болон хомор металлнуудай,
шээлхэдэ, платинын, мүн бус
шье ашагта малтамалнуудай хэб
шэнүүд эндэ дайралдадаг бай
Гэхэтэй хамта илангаяа һаяын ж
нүүдтэ элирүүлэгдэһэн Молодё
нын хризотил гэжэ асбест үйлэд
риин ехэ анхарал татамаар байш

Бажин үбгэжөөлтэй уулзалга

ТАКСИМО. Арбаад үрхэтэ а
һаа бүридэһэн энэ һуурин 400
дон соо урдаһан уһа ехэтэй. М
голой эрье дээрэ оршоно.

— Таксимодо Павел Львов
Бажинтай гү, али Тарас Анти

Эхэ орондомнай үгтэнэл!

Главна геолог К. Г. Башта үе-үе бодолгото болон hонин хөөрөөгөө эхилнэ.

АШАГТА МАЛТАМАЛАЙ ШАНАР

1962 онhоо 1967 он болотор гол түлэб «ВНИИпроектасбест» гэжэ институт Молодёжнын ашагта малтамалай рудае технологическа талаарнь шэнжэлhэн байна. Энэ хугасаа соо Молодёжнын 170 тонно асбестта руда ашаглагдажа, Москвагай, Ураалай болон Сухоложско асбесто-цементын заводуудта промышленна туршалга гараhан гээшэ. Тиихэдээ энэ ашагта малтамалай утаhан химическэ, термическэ болон рентгенографическа шэнжэлгэнүүдэй ёhоор, хризотил-асбест гэжэ элирүүлэгдэhэн байгаа. («хризотилос» гэжэ — техническэ шанараараа тон үнэтэй асбестын шэнжэ гэhэн грек үгэ).

Молодёжнын ашагта малтамалай хэбтэшэ асбестын утаhата рудагаар манай орон соо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эгээн баян гэжэ элирүүлэгдэ. Жэшээлхэдэ, эндэхи руда соохи утаhата асбестын хэмжээн бүхыдөө 7 процентhээ дээшэ гэжэ тоологдоно.

Тиихэдэ АК-III гэжэ текстильнэ сортын асбесттай Молодёжнын хэбтэшэ Казахстанай Джетыгаринска уурхайhаа 43, Ураалай Баженовскhаа — 31, Зүүн Саяандахи Элшэрэйхиhээ — 13, Тувагай Актовараксқа уурхайнхиhаа 12 дахин баян байна.

18 миллиметрhээ дээшэ хэмжээнэй ута утаhатай «крюд» гэжэ хэhэг асбест үнэтэй, текстильнэ сорт hэн туладаа Молодёжнын омогорхол болоно.

МОЛОДЁЖНЫН НӨӨСЭ БА ТЭРЭНИИЕ АШАГЛАХА АРГА

1960—67 онуудай туршада Муйска партиин эрхилhэн геолого-шэнжэлгын хүдэлмэриие мүн Молодёжнын ашагта малтамалай нөөсые 1967 оной мартын 1-нэй байдалаар тооложо гаргаhан тоосоото дүнгүүдые СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй дэргэдэхи ашагта малтамалнуудай нөөсые тодоруулха Гүрэнэй комисси тусхай заседани дээрэ хаража үзэhэн юм. Тиихэдээ Молодёжнын бүхы геологическа хүдэлмэринүүд зүбөөр хэгдэhэн байгаа гэжэ тоологдоо.

Буряадай геологическа управлениин Муйска партиин коллектив хризотил-асбестын ехэ хэбтэшые республикынгаа заха холын нютагта нээжэ, нилээд богони болзор соо шэнжэлжэ шадаа,— гээд ашагта малтамалнуудай нөөсын талаар Гүрэнэй комисси тэмдэглэhэн байна.

Молодёжнын нөөсэ — 10-12 миллион тонно асбестын сэбэр утаhан тоологдоо. Тэрэ тоодо 1,5—2,0 миллион тонно текстильнэ сортын утаhан бии. Энэнь капиталис бүхы оронуудай дурсагдагша ашагта малтамалай хамаг нөөсын 13—16 процент болохо байна. Жэшээлхэдэ, Молодёжнын ашагта малтамалай хэбтэшэ нөөсынгөө талаар Урда Родезиие, Урда Африкын Союзые, мүн Америкын Холбоото Штадуудые холо ахяад, гансал Канадада ахигдаха байна. Дурсагдагша дүрбэн гүрэн гол түлэб капиталис дэлхэйн асбестаар баян газарнууд гэжэ тоологдодог.

Молодёжнын асбестта рудагай хэбтэшын hудалнуудые гаргаша багатай, нээмэл аргаар ашаглаха аргатай байна.

ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКА СЭГНЭЛТЭНЬ

Текстильнэ сортнуудайнгаа баян нөөсөөр Молодёжнын ашагта малтамалай хэбтэшэ манай ороной эгээн томо Баженовска, Джетыгаринска болон Киембаевска уурхайнуудай хамталагдаhан нөөсэhөө ехэ. Тиихэдэ текстильнэ сортнуудаараа Советскэ Союзай бусад хэбтэшэнүүдhээ 50—60 дахин (Баженовска уурхайhаа 18 дахин) дээшээ байна.

Рудагайнгаа үнэтэ шанараар (100 тонно руда соохи асбестын утаhанай сэн) Молодёжнын хэбтэшэ Баженовскаhаа 13, Джетыгаринскаhаа—8, Киембаевскаhаа—6, Автовракскаhаа — 12, Элшэрэйхиhээ 7 дахин ехэ юм.

СССР-тэхи асбестын хэбтэшэнүүдэй 100 тонно руда соохи утаhанай сэнгые түхэригөөр сасуулхада иимэ: Баженовска (Ураал) 67, Джетыгаринска (Урда-Ураал) 112, Киембаевска (Казахстан) 145, Актовракска (Тува) 73, Элшэрэй (БурАССР) 129, Молодёжнын (БурАССР) 898.

Жэл ерэхэ бүри промышленность болон барилгын элдэб hалбаринуудта асбестын хэрэглэмжэ ургэдэжэ байнхай. Мүнөө үедэ асбестаар хэгдэhэн 2000 гаран зүйл тоологдоно.

Манай орондо асбест шанаржуулга табан жэлэй хугасаа соо (1959—1963 онууд) 1,5 дахин дээшэлээ. 1965 онойхидо орходоо 1970 ондо ороноймнай асбест шанаржуулга мүн лэ 1,5 дахин дээшэлхэ байна. Гэбэшье арадай ажахын ургажа байгаа эрилтэнүүд ашагта малтамалай энэ зүйлөөр үшөөл дүүрэн хангагданагүй.

Асбестын хэрэглэмжые хилын саана худалдалгатайгаар тоолохо болоо hаа, малтагдаhан хэмжээнhээ хододоо дээшээ байдаг. Уласхоорондын дэлгүүр дээрэ hайн шанартай текстильнэ асбест илангаяа хомор юм.

Молодёжнын ашагта малтамалай ашаглагдажа эхилхэдэ, ороноймнай зүүн хизаар асбестын зүйлнүүдые болбосоруулха өөрын баазатай болохо байна. Энэнь саашадаа асбестын түүхэй эд болон бүтээгдэhэн зүйлнүүдые ороной холын нютагууд руу гаргаша ехэтэйгээр зөөлгэhөө сүлөөлхэ аргатай болохо.

Молодёжнын ашагта малтамал түрүүшын шатада шэнжэлхы шэглэлтэйгээр ашаглагдажа эхилээд, саашадаа тэрэнэй бааза дээрэ шанаржуулгын томо комбинат баригдахаар хараалагдана.

Ойрын жэлнүүдтэ баригдажа эхилхэ Молодёжнын шанаржуулгын комбинат экономическа талаараа тон ехэ ашагтай байха юм. Жэшээлхэлэ, эндэ 1 түхэригэй товарна продукци гаргагдаhан удельнэ гаргаша ойролоол 1 түхэриг 15 мүнгэнэй болохо байна. Энэнь Киембаевска, Джетыгаринска болон Актовракска комбинадуудай проектнүүдhээ 3—3,7 дахин бага сэнтэй болоно.

Тиихэдэ энэ комбинат хараалагдаhан хүсэндөө ороод байхадаа (жэл соо 500 мянган тонно асбест үйлэдбэрилдэг болохо), жэл соо 45 миллион шахуу түхэригэй олзо үгэдэг болохо юм. Энэнь «Ураласбест» комбинадай жэл соо оруулдаг олзоhоо хоёр дахин ехэ байна.

Промышленна барилгануудта гаргаhан бүхы мүнгэн гаргашануудаа Молодёжнын шанаржуулгын комбинат хоёр, гурбан жэлэй турша соо харюулха аргатай.

К. БАШТА,
Муйска шэнжэлэгшэдэй бүлэгэй главна геолог.

ГЕОЛОГУУДАЙ АЖАБАЙДАЛЬАА

1960 онhоо эхилжэ эндэ ашагта малтамал шэнжэлhэн манай партиин коллектив өөрынгөө гол база болохо—Молодёжный hууриние нилээд болбосон түхэлтэй болгоо. Энэ хадаа геологуудай гол хүдэлмэреэ эршэмтэйгээр ябуулхынгаа хажуугаар, барилгын ажал дэлисэ ехэтэйгээр эрхилhэнэй гэршэ мүн болоно. Жэшээлхэдэ, Молодёжный hуурин зургаан жэлэй хугасаа соо дүн хамта 1650 квадратна метр гэхэ гү, али 55 байрын гэрнүүдhээ, эхин hургуулиин, холхоо холбооной таhагай болоод 50 hууритай хүүгэдэй саадай, мүн эдеэ хоолой, эд хэрэгсэлэй магазинай, столовын байшангуудhаа бүридөөд байгаа. Гадна эндэ 100 хүнэй hууритай клуб, библиотекэ, пекарни болон үйлэдбэриин олон тоото байра, байшангууд геологуудай эрилтые бүрин хангажа байдаг.

Тэрэшэлэн түб hууринhаа арба улүүтэй модондо оршоhон хадала геологууд долоон хоногоор байрлаад ажалаа ябуулдаг hэн. Мүн тэндэньшье, орьёл шэлэнүүдэй хабшал соо, Молодёжный-2 гэhэн багахан hуурин түбхинэhэн байгаа. Тэрэ hууринда штольнинуудые хангажа байха компрессорнэ станци, хээрын механическа мастерской, багахан лаборатори, кузница, столово болон хамтын хэдэн байранууд, мүн камералка гэхэ мэтэнүүд баригдаhан байгаа.

Шэнжэлхы хүдэлмэринүүдэй түлэг ябажа байха үедэ геологууд нийтынгээ ажал хэрэгүүдые, мүн хэмжээ ябуулгануудые харааhаа табидаггүй бэлэй.

Илангаяа Вера Ивановна Асташовагай хүтэлбэрилдэг Молодёжнын партийна эхин организаци хүдэлмэришэдые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн эдэбхи үүсхэл гаргаа юм. Мүнөө нүхэр **Асташова партиингаа кадрнуудай таhагай инспектороор ажаллана.**

Парткомой ажалда ВЛКСМ-эй комитет (секретаринь Борис Цебро), эхэнэрнүүдэй совет (түрүүлэгшэнь Кокордия Иннокентьевна Зюзина) болон нүхэдэй сүүд гэхэ мэтэ нийтын эмхинүүд ехэ туhа хүргэдэг.

Эдэбхитэй залуу коммунист, ахалагша экономист Виктор Боянович Санжихаевай ударидалгаар парткомой, профсоюзай болон ВЛКСМ-эй комитедэй зүгhөө «Геолог» гэжэ ханын hонин саг соогоо гаргагдажа, коллективэй ажалай амжалтанууд болон дутагдалнуудые сэхэ заадаг, шүүмжэлдэг hэн. Гадна комсомолшууднай «Прожектор» гэhэн ханын орган гаргажа, ажабайдалдаа, ажал хүдэлмэридөө хойрог зантай заримашуулые шангаар шүүмжэлдэг байгаа.

Дээрэ дурсагдагша нийтын эмхинүүд уласхоорондын байдалаар, мүн орон доторой асуудалнуудаар hонирхолтой лекцинүүдые үнгэргэдэг. тематическа үдэшэнүүдые эмхидхэдэг байна. Жэшээлхэдэ, «Коммунис ажалай түлөө» гэhэн темээр оло дахин тусхай үдэшэ үнгэргэгдэжэ, геологууд олоороо эдэбхитэйгээр хабаадалсаа бэлэй. Комсомол басаган, хүүгэдэй саадай хүтэлбэрилэгшэ Римма Ахневская «Залуу наhан» гэhэн асуудалаар тон hонирхолтой уулзалга эмхидхээ hэн. Тэрэшэлэн холхоо холбооной таhагай, механическа цехэй, технологическа лабораториин хүдэлмэрилэгшэд нэгэдэжэ, hонирхомо удхатай үдэшэнүүдые үнгэргэдэг юм.

Радиоаппаратурануудай байгуулалтаар hонирходог «Владимир Михайлович Сурьянинов бэлигтэй ухаалан зохёогшо, эрхим дизелист гэжэ парти дотороо суурханхай. Энэ нүхэрнай Молодёжнынгоо геологуудай хамтын байрануудтахи радиоприёмнигуудые хододоо бүтэн бүрин байлгадаг. Владимир Михайлович гэртээ өөрын радиомастерскойтой.

Техникын талаар ухаалан зохёолгын таби гаран дурадхал оруулhан нүхэр Сурьянинов, жэл бүри радиогой үдэр, тусхай хөөрэлдөө үнгэргэжэ, өөрынгөө зохёон эблүүлhэн аппарадуудые хүдэлгэжэ, геологуудаа hонирхуулдаг. Тиихэдэ тэрэнэй нүхэр Ирина Ивановнагай хүтэлбэрилдэг Молодёжнын арадай дружина жэшээтэ ажалаараа аймаг соогоо суутай.

Молодёжнын эхин hургуули 1962 ондо нээгдээ hэн. Мүнөө эндэ геологуудай гушаад үхибүүд hуралсана.

— hургуулиимнай партануудые, мүн дотор талын түхеэрэлгэнүүдые hурагшадаймнай гэртэхин хэжэ үгөө юм,—гээд тус hургуулиин директор, Буряадай АССР-эй hургуулинуудай габьяата багша Екатерина Александровна Елистратова омогорхон мэдүүлхэ байха.

Эдэбхитэй комсомолшууд, киномеханик Галина Яо Фун-тан, библиотекые даагша Светлана Медведева гэгшэд өөhэдынгөө гол ажалай хажуугаар, hургуулиин үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн туhа хүргэдэг байна.

Нёдондо жэл манай партиин уран hайханай бүлгэм аймаг соогоо түрүү hуурида гаража, республикын харалгада ошохо эрхэ абаа hэн. Энээндэ ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Борис Цебрын оруулhан хубита нилээд ехэ байха. Хара далайн Кавказ шадарай эрьедэ түрэжэ үдэhэн энэ нүхэр залуу наhанай зоригоор арбадахи класс дүүргэмсээрээ энэ холын хизаарта ерээд. олондо туhатай нийтын хэрэг эршэмтэйгээр ябуулжа байна бшуу.

В. ЖЕРЛОВ,
Муйска шэнжэлэгшэдэй бүлэгэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ.

БАР ХҮБШЭДЭ

...ч Сухановтай заатагүй уулзаайгты. Тэдэтнай Молодёжнын ...ухэ hайн мэдэхэ үбгэд байха,— ...жэ Багдаринай экспедициин на...льник Юрий Кузьмич Ивашкин ...раха дээрээ манда дурадхаа hэн. Голой хуушан hабын ганга эрье ...рэ түбхинэhэн хуhамаг хорёо...й набтархан байшан заалгажа, ...жин үбгэжөөлэйдэ ороходомнай, ...хыд гэhэн бэетэй сарюун үбгэ...өл тон хүндэмүүшэ зангаар уг...н бодобо. Удаань газетын хэрэ...эр Молодёжный hуурин зорижо ...аhыемнай мэдэхэдээ уринаар ми...ржэ:

— Ойлгосотой даа. Манайшни ...хээгүүр корреспондентнүүд ни...эд хүлтэй болонхой. Барандаа ...ахуу Москваhаа ябадаг. Юрэдөө ...лаан-Үдэhөөмнай хэр юумэгшэб, ...й ябаагүйл хаш даа, үшөө. Уул...агүйб,—гэбэ.

Павел Львович 74 наhатайшье ...а, хөөрэхэ, хүдэлхэдөө гайхал...й дорюун байба. Мүнөөшье ма...й орохын урдахана, Муя голой ...уя бэедэ. Хмелевское гэжэ ойн ...урта табиhан губшуураа эрьеэд ...эhэн байжа, хүгшэнинь—Вар...ра Васильевна янза бүриин зага...ар үдын хоол бэлдэжэ тухашар...

Павел Львович урдань эндэхи ...дённын нэрэмжэтэ колхозой ...еринарна фельдшерээр ажалла...г байгаа. Дайнай хүшэр жэл...үдтэ тэрэ хазаар морёор хадата ...бшэнүүдые ото hэтэ ябажа, кол...зуудай орын болон малай фер...нүүдые эрьедэг, эмнэлгын та...ар туhаламжа, заабари үгэдэг ...йгаа. Тингэжэ нэгэтэ Рассошино ...отагай орын фермэнүүдтэ туhа...мжа үзүүлхэеэ Таксимоhоо ап...ниин эхеэр гараад, июль hарада ...усаха замдаа колхозойнгоо гэ...үдэй хахад жэл соо хооллохо ...ханай карточкануудые Багда...нhаа абажа гараа hэн ха. Эртэ ...бар ерэhэн харгынь намаа ногоо...р бүрхөөгдэшоод, хүбшын гүн ...у орохо бүринь балартажа, удан...егүй яаха аргагүй төөрихэ ...артай болоо hэн.

— Олон зоной хубита талхаяа ...жа эдихэ, тэрэ сагта алтанhаа ...этэй карточкануудые абаад хо...рхом гэжэ hанажа ябахадамни ...сүүл hэн. hүүлэй hүүлдэ ами...н талаан болоходоо, орошодой ...венкэнүүдэй) зүргэ обёорогдожо, ...з шэлэhээ саашa Багдарин хүрэ...эр нэмжыhэн гүн хүбшын оёор...о намайе гаргаа бэлэй, — гээд ...вел Львович баруун урдахи Ту...лакта гэжэ орьёл уула дээгүүр ...ндэдөө уйтаруулан хаймадаад ...бана.

— Молодёжнын түүхэ 1957 он...оол эхитэй гээшэ,—гээд Павел Львович тугаархан захалааша хөөрөөгөө дэлгэнэ. — Тэрэнhээ урда тээнь Муя голые үгсэжэ Келянын эхин хүрэтэр экспедицинүүд ошоhон байха.

1956 ондо Александр Александрович Малышевай хүтэлбэрилhэн геологосъёмочно парти манай Таксимодо ерээд лэ, бүхэли зундаа Муя голой хоёр бэеэр буулгабариин хүдэлмэринүүдые хэжэ зуhаа hэн. Малышев партидаа 15 оротой байха. Тэдээндээ хамаг унтари хэбтэриhээ эхилээд, багажа зэмсэг, аппарадуудаа ашаад лэ хэдэн хоногоор геологуудтаяа хээгүүр ябагша бэлэй. Би оро унаагайнь хаа-яа үбшэлхэ барихада эмшэлжэ үгэхэб. Колхозоймнай склад байhан амбаар соо геологууд хамаг нөөсэеэ, зэр зэмсэгээ хадагалаад ябадаг байха.

Нэгэтэ Малышев:— Зай, Львович, Таксимодомнай самолёт буудаг болоо hаань хэр hайхан hэн гэжэ hананат,— гээд мэхэтэйхэнээр миhэрбэл даа.

— Үгы, теэд түхэреэн зундаа оронуудайнгаа туруунай элэтэр махаад, юушье олонгүй үшөө самолёдто бэеэ тээгээд талиихатнай гээшэ гү?—гэжэ урдаhаань шоглобоб.

— Үгы, үгы, Львович, бидэшни энэ багhаа заатагүйл баялиг олохобди. Мүнөөдөөшье бэшэ hаа, хойто зун.., саада жэл...

— Хойто зуниинь Малышев партияа абаад дахинаа ерэхэдээ, тэрүү тэрэ, Урда-Муягай хойто хормойгоор ажалаа үргэлжэлүүлээ hэн,—гэжэ шанха урагшаа зааба.—Эндэhээ хори үлүүтэй модоной газарта, тэрэ саhатай хоёр томо хабшал соо иимэ ута утаhатай асбест олоо юм,—гээд үбгэжөөл hөөмэй хэмжүүрээр хургануудаа тэниилгэбэ.—Юрэдөө Малышевай энэ олзонь гэнтын ушаралаар болоо юм гэхэдэ хайшаа гээшэб... Ушарынь хадаа, тэрэ өөрынгөө партиин шэнжэлгэ хэхэ газарhаа хажуу тээгүүр гараад, тэрэ хадануудай хабшал соохи булагай дээгүүр шулуунуудые үзэжэ ябаhаар, газарай хүрьhэн дээрэ бултайжа гараhан асбестын «шүрбэhэ» обёорhон байгаа. Тингээд лэ Александр Малышев тэрэ багайнь газарнуудые уридшалан hайса шэнжэлжэ үзөөд, хээрынгээ карта дээрэ «Муя мүрэнэй баруун бэедэ, Анё голдо баруун талаhаань шудхадаг «Дядин» гэжэ булагай дээдэ захаар (Урда-Муягай хойто хормой)» гэжэ тэмдэглэл хэээд, саашадаа энэ багта нарибшалан шалгажа үзэхэ хэрэгтэ Буряадай геологическа управлениин анхаралаа хандуулхые дурадхаhан байгаа. Ондоо партиин шэнжэлгэ хэхэ газарта ороод ябаhан хадаа А. А. Малышев тэрэ нэрэгүй хадын булагые «Дядин» (ондоо хүнэй) гэжэ нэрлэhэн байгаа бшуу,—гээд Бажин үбгэжөөл миhэрээ hэн.

Геологуудай hууринда

Үдэшэлэн тээ Усть-Келяна гэжэ газарhаа амаралтын үдэр геологуудые гэр бүлэнэртэнь абаашажа ябаhан автомашина Таксимо хүрэжэ, манда ехэ урагшатай байдал тохёолдобо. Юуб гэхэдэ, Молодёжный hуурин руу долоон хоног соо үсөөн ушарта машина ябадаг байгаа.

Хори гаран модон соо нэмжыhэн нарhан ойтой набтаршаг хадые үгсэн, уруудан элhэтэй харгыгаар табилуулнабди. Улам бүри дүтэлжэ байгаа саhата сэнхир уулануудай хабшалhаа үе-үе hэрюубтэр hэбшээн үзэгдөөд, геолог хүбүүдэй сээжын хоолойгоороо хунхинүүлhэн дууе дали дээрээ абажа дам холуур суурятуулна.

Уданшьегүй зэргэсүүлжэ дэбдиhэн модон харгыда гаража, нилээд дондоруулhанай удаа Мудирикан голой эрьедэ буужа, тросоор татаатай дүүжэн хүүргээр гараад, hуурин оробобди. Тэндэ Муйска партиин начальник Виктор Иванович Россовтой золгожо, Молодёжныдо хэгдэhэн ажал хүдэлмэринүүд тухай асуудалаар хэнтэй, хаана, хэзээ уулзаха ёhотой түсэбүүдээ зүбшөө hэмди. Тэрэнэйнгээ ёhоор геологуудай hууриндашье, Усть-Келянадашье олон геологуудтай, үрэмдэгшэдтэй, проходчигуудтай уулзажа, Молодёжнын үнэтэ ашагта малтамал тухай, тэрэниие шэнжэлхэ ажал хүдэлмэриин яажа ябуулагдаhан тухай hонирхомо хөөрөөнүүдые дуулаа hэмди. Тэдэнэй гол шухалань дээрэ толилогдобо.

Ойрын хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, Муйска партиин коллектив энэ хизаарай үшөө ехэ, үшөө үнэтэй ашагта малтамалнуудые Эхэ орондоо бэлэглэхэл!

Мүнөөнэй Молодёжный hуурин шадар hаяын сагта манай орон дотор эгээл ехэ үйлэдбэриин хүсэтэй шанаржуулгын комбинадай корпусууд бодожо, хэдэн мянган улад зонтой хото город байгуулагдаха юм.

...Самолёдой дали доогуур хүбшэ хадануд дахинаа үзэгдэжэ, Урда-Муягай ара шэлэнүүд дүтэлбэ. Уулзатараа баяртай, Молодёжный! Удахагүй шэнэ хотодо уулзахабди, геологууд!

Б. ЖАНЧИПОВ.

Э. ЛАПИНАЙ фото.
Улаан-Үдэ—Багдарин.

— Тэрүү тэрэ, Хойто-Келянын шэлые дабажа баруун хойшоо ниидэхэт. Тэндэ Ртутнада, геологууднай танай туhаламжа хүлеэнэ,—гээд, В. И. Россов вертолёдой командир А. Сапуновто харгыень заана. Баруун гарhаа: нэгэдэхи — үрэмдэлгын мастер Г. Кольцов.

БЭДЭРЭЛГЭ ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР...

Мүнөө үедэ манай партиин геологууд Хойто-Муягай шэлэнүүдhээ урдажа гараhан Келяна голой адагта бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдые хэжэ эхилэнхэй. Тэдэнэр Келяна голой Муя мүрэндэ шудхадаг газарта байра байдалаа шэнээр зохёожо байна. Эндэ мүнөө хамтын арбаад байранууд, столово болон майхан-клуб гэхэ мэтэнүүд баригданхай. Гадна Муя мүрэнэй эрьедэ мастерскойнууд, хүсэ ехэтэ дизельнэ станци болон пилорама Молодёжноhоо нүүлгэгдэжэ тодхогдоо. Тэндэhээ хада өөдэ, дүрбэн модо тухай зайда, электрын хүсэ ехэтэ утаhан татагдаад, үрэмдэлгын хоёр станогые үдэр, hүнигүй хүдэлгэжэ байна. Ушарынь хадаа Келянын адагай хадануудаар мүн лэ асбестын хэбтэшэнүүд олдоо юм.

1964 онhоо эндэхи технологическа лабораторидо ажаллажа байгаа Любовь Дмитриевна Кольцова, Елизавета Ванифадьевна Малыгина гэгшэд Келянын хадаhаа асаргадаhан асбестын рудае нэн түрүүн бутаруулха тусхай түхеэрэлгэдэ хээд тэндэhээ гараhан асбестын утаhа hагшуураар илгадаг юм. Удаань академическэ шэгнүүр дээрэhээ асбестын утаhан 100 градус халуунтай пеэшэн соо хатаагдаhанайнгаа hүүлээр дахинаа шэгнэгдэжэ, сорт сортоороо илгагдадаг hэн.

Технологическа лабораторидо шанаржуулагдажа гараhан асбестын сортнууд, мүн лэ коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Молодёжнын геологическа таhагта шэнжэлэгдэдэг. Энэ таhагта Муйска партиин ахалагша геолог К. Г. Башта түрүүтэй дээдэ эрдэмтэй геологууд: Б. В. Криницкий, А. Ф. Бабкин, В. П. Гончаренко, П. А. Асташов, Л. В. Суворов, мүн бусадшье шэнэ газарай ашагта малтамалда сэгнэлтэ үгэдэг байна.

Гадна Борис Васильевич Криницкиин хүтэлбэрилдэг 10 хүнhөө бүридэhэн нэгэ отряд Дээдэ-Келяна гэжэ газарта (Молодёжноhоо 40 гаран модо) ртутиин хэбтэшэнүүдые бэдэрхээр ошонхой.

В. РОССОВ,
Муйска шэнжэлэгшэдэй бүлэгэй начальник.

СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреадта кандидадууд

ЭЛИТЭ ГАБЬЯАТАН

1. КОНСТАНТИН ГРИГОРЬЕВИЧ БАШТА. Молодёжнын хризотил-асбестын хэбтэшэнүүдые шэнжэлгэдэ гол үүргэ дүүргэhэн мэргэжэлтэ-геолог мүн. Тэрэ 1960 онhоо Молодёжныдо ажаллажа эхилээд, 1967 ондо Муйска партиин ахалагша геологой тушаалда дэбжүүлэгдэhэн байна. К. Г. Баштагай эдэбхитэй хүтэлбэри доро, тэрэнэй өөрынь сэхэ хабаадалгатайгаар ситовэ шалгалтын лабораторно хүдэлмэри эмхидхэгдээ hэн. Тэрэнэй ашаар асбестын рудагай түрүүшын технологическа пробонууд шэлэгдэжэ, саашадаа лабораторно шалгалтануудые hайжаруулха талаар шэнжэлхы шэглэлтэй туршалгын хүдэлмэринүүд хэгдээ юм. Гадна үрэмдэлгын технологиие хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ К. Г. Башта ехэ габьяатай. Тэрэ хадаа бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдэй (1963 он), мүн эхин шатын болон тодорхой шэнжэлгэнүүдэй хамталагдаhан тоосооной (1966 он) хоёр авторай нэгэн байхаhаа гадна, Молодёжнын ашагта малтамалай нөөсэнүүдые тооложо гаргаhан дүнтэйгөөр бэшэгдэhэн түгэсхэлэй хүдэлмэриин (1967 он) авторнуудай нэгэн байна. Тэрэнь нөөсэнүүдэй талаар Гүрэнэй комиссиин «эрхим» сэгнэлтэдэ хүртэhэн байна.

2. МИХАИЛ ЕЛИФЕРОВИЧ ЗАМАЩИКОВ мүн лэ Молодёжнын ашагта малтамалые эхин шатаhаань тодорхой шэнжэлгэнүүдые хэлгэдэ гол үүргэ дүүргэhэн мэргэжэлтэ юм. 1960 ондо Урда-Муйска экспедициин ахалагша инженер байхадаа, нүхэр Замащиков Молодёжныдо ашагта малтамал бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэринүүдэй эхи табилсажа, проект зохёолсоhон байна.

1963 оной августhаа 1966 оной апрель болотор М. Е. Замащиков Муйска партиин ахалагша геологоор ажаллахадаа ашагта малтамал шэнжэлхэ хүдэлмэринүүдые сэхэ ударидаба.

Тэрэшэлэн геологическа бүхы хүдэлмэринүүдэй урагшатай бүтэсэдэ партийна эхин организациин секретарь байhан нүхэр Замащиковай нүлөөн ехэ бэлэй. Молодёжныдохи шэнжэлхы хүдэлмэринүүдэй дүн согсолжо хамталагдаhан тоосоо (1960—1965 онууд) бэлдэлсэhэн юм.

1966 онhоо нүхэр Замащиков тематическа бүлэгые хүтэлбэрилжэ, нөөсэнүүдэй талаар Гүрэнэй комиссиин эрхим сэгнэлтэдэ хүртэhэн Молодёжнын түгэсхэлэй тоосоо (1967 он) бэшэлсээ hэн.

3. БОРИС МАТВЕЕВИЧ ЗУБАРЕВ Буряадай геологическа управлениин ахалагша геологоор, удаань ахалагша инженерээр ажаллажа байхадаа, Молодёжныдохи бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые эмхидхэлсэhэн эдэбхитэдэй нэгэн юм.

Нүхэр Зубаревай хэhэн шэнжэлгын үндэhөөр ашагта малтамалые элирхэйлхэ гол хүдэлмэринүүд эхилhэн байна. Тэдэнэй ябуулагдажа байхада, нүхэр Зубарев бүтээсын талаhаа шалгалта хэжэ, геологическа болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин асуудалаар туhатай заабаринуудые үгэдэг байба.

Молодёжнын ашагта малтамалые шэнжэлгэдэ Б. М. Зубаревай өөрынь эдэбхитэй хабаадалсалга, геологическа hайн шанартай, экономическа ашагтай дүн харуулаа юм.

4. АЛЕКСАНДР АЛЕКСАНДРОВИЧ МАЛЫШЕВ 1951 онhоо Буряадай геологическа управлениидэ ажаллаха үедөө мэргэжэл ехэтэй геолог байhанаа харуулаа. Нүхэр Малышевай зохёоhон, тэрэ тоодо Молодёжные оруулhан Гүрэнэй геологическа карта ВСЕГЕИ-н Редсоведтэ шалгалта hайнаар гараhан байна.

Бэдэрэлгын шэнэ аргануудые зүбөөр хэрэглэжэ, шэнжэлгэнүүдые дүүрэнээр хэдэг байhанай ашаар А. А. Малышев ашагта малтамалнуудай хэдэ хэдэн хэбтэшэнүүдые нээгээ юм.

Буряад ороной газар дайдын баялигуудые эдэбхитэйгээр шэнжэлэгшэ А. А. Малышев 1958 ондо геолого-буулгабариин хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ зуураа хризотил-асбестын Молодёжныдохи хэбтэшые нэн түрүүн нээhэн байна.

5. ГРИГОРИЙ КОНСТАНТИНОВИЧ ПОНОМАРЕВ 1963 оной августhаа 1966 оной январь болотор Муйска партиин начальнигаар ажаллахадаа, Молодёжные шэнжэлгэдэ ехэхэн хубитаяа оруулhан байна. Нүхэр Пономаревой ажаллажа байха үедэ шэнжэлгын хүдэлмэринүүд түлэг дундаа ябажа байгаа. Тэрэл үедэ үрэмдэлгын болон газар дорохи гол хүдэлмэринүүд хэгдэжэ, промышленна болон технологическа шалгалтада 120 тонно руда шэлэгдэhэн юм. Г. К. Пономаревой эмхидхэхы ехэ ажалай ашаар, байгаалиин хүшэр байдалда ашагта малтамалай тодорхой шэнжэлгэ богони болзор соо дүүргэгдээ hэн.

Муйска партиин шэнжэлхы хүдэлмэринүүдые шадабаритайгаар хүтэлбэрилhэн Г. К. Пономарев ашагта малтамалай хэбтэшые hайн шанартайгаар тодоруулха хэрэгтэ габьяатай байба.

6. ЮРИЙ ИВАНОВИЧ ЩЕГОЛИХИН Буряадай геологическа управлениин үйлэдбэриин таhагай начальник байхадаа, 1959 ондо Молодёжнын ерээдүйе сэгнэhэн геологическа буулгабари эмхидхэлсэhэн байгаа. Удаань нүхэр Щеголихин бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ бэлэдхэл хэлсэжэ, тэрэнэй методикые зохёолсоо hэн. Энэ үедэ Ю. И. Щеголихинай эдэбхеэр алтанай багашаг хэбтэшые шэнжэлжэ байhан Кедровско парти Баунтын аймаг доторхи томохон экспедицинүүдэй нэгэн болгогдоод, Молодёжнын ашагта малтамал шэнжэлхэ хэрэгтэ хабаадуулагдахаар хараалагдаа бэлэй. Удаань тус экспедициин эмхидхэлэй шатые хүтэлбэрилхөөр 1961 ондо Буряадай геологическа управленеэр эльгээгдэжэ, ахалагша инженерэй тушаалда хоёр жэл соо ажаллаа юм.

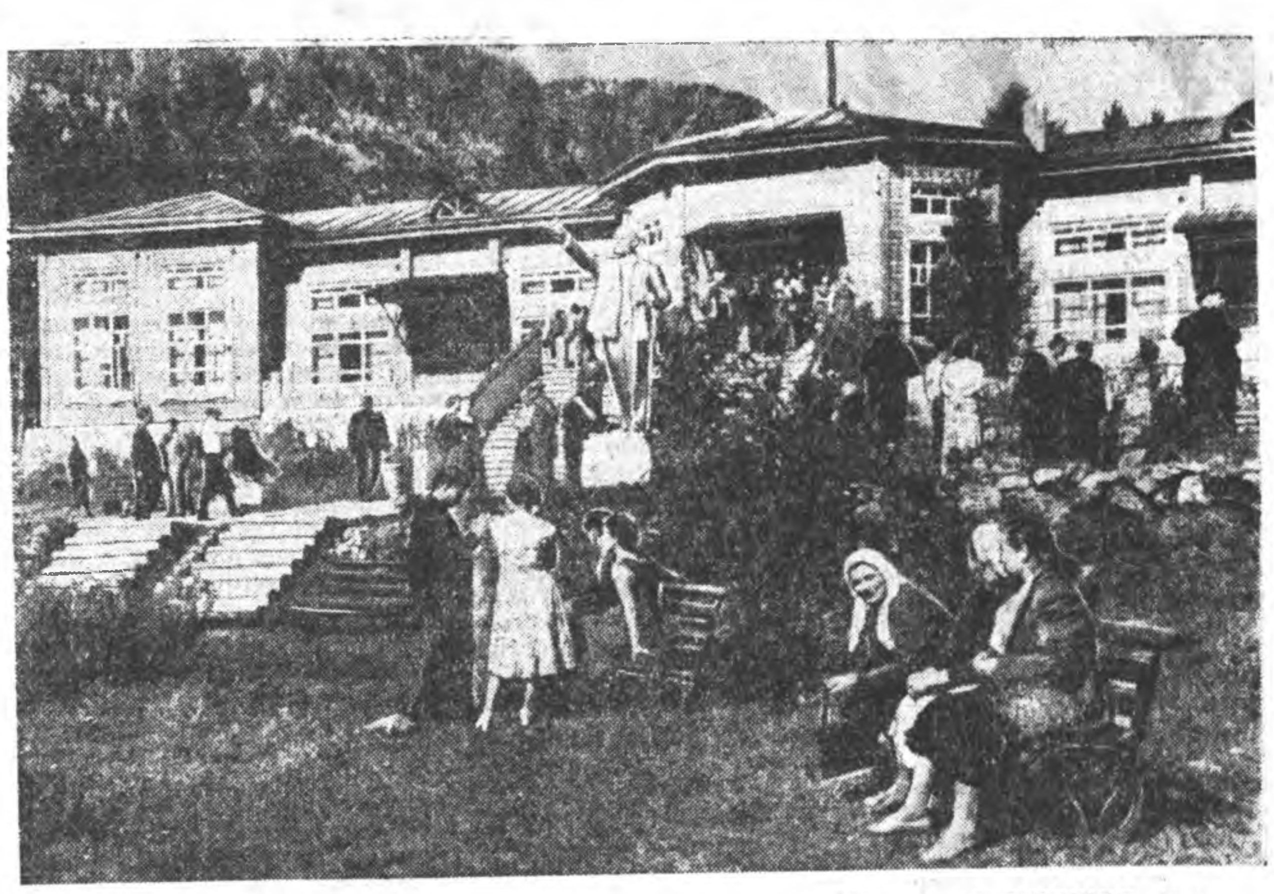
Нүхэр Щеголихин Южно-Муйска экспедицидэ ажаллажа байхадаа, өөрынгөө эдэбхеэр Молодёжнын дотоодын болон гадаадын транспортна холбоо, мүн электрын хүсөөр хангалгые эдэбхитэйгээр шиидхэлсэhэн.

Гадна Ю. И. Щеголихин Молодёжнын ашагта малтамалые шэнжэлхэ методическа асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ехэ туhа хүргөө.

7. АНАТОЛИЙ ИГНАТЬЕВИЧ ПЕТРОВ Багдаринай экспедициин начальник байха үедөө Молодёжнын ашагта малтамалай хэбтэшые шэнжэлхэ талаар 1964—1966 онуудай туршада ехэ хубитаяа оруулhан байгаа. Тэрэ хадаа шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые техническэ талаар хангаха, мүн проходчигуудай ажалай бүтээсые ехэдхэхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэринүүдые эдэбхитэйгээр эрхилээ hэн. Тэрэшэлэн нүхэр Петров уhанай үерhөө хохидоhон Муйска партиин ажал хүдэлмэринүүдые богони болзор соо hэргээлгэдэ ударидахы ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна.

8. ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ СИЛАКОВ Молодёжныдо хэгдэhэн шэнжэлгын бүхы хүдэлмэринүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна. Шэнжэлгэ, туршалгын бүхы арсалдаата асуудалнууд нүхэр Силаковой хабаадалгатайгаар зүбшэгдэжэ шиидхэгдэдэг hэн.

Гадна Буряадай геологическа управлениин начальник байhан нүхэр Силаков Муйска партиин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые мүн тэндэхи геологическа болон үрэмдэлгын кадрнуудые шэлэхэ хэрэгтэ анхаралаа саг үргэлжэ хандуулдаг байгаа юм.

Түнхэнэй «Аршанда». ... Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХҮНДЭТЭЙГӨӨР УГТАГДАБА

Гүрэнэй ород драмын театрай бүлэг артистнар Түнхэнэй аймагаар ябаба. Тиихэдээ Туранай, «Аршан» курортнуудта амарагшадта, аймагай түбэй ажалшадта, колхоз, совхозуудай малшад болон тарян ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ «Сохрани мою тайну» гэжэ зүжэг харуулаа.

Артистнарай наадаhан наадан хаа хаанагүй халуунаар угтагдаhан байна. Илангаяа «Аршан» курортдо амарагшад артистнарай дахин наадахые гуйhан байха юм. Тиигэжэ амарагшадай хүсэhэн хүсэл хангагдаа.

Артистнар ябаhан лэ газартаа хүндэтэйгөөр угтагдажа, харагшадай баясхаланда хүртэhэн байна.

Б. БИРБАЕВ.

ШЭЖЭМ УТАҺАНАЙ ХҮСӨӨР...

Хэдэхэн жэлэй саада тээ Хурамхаанай совхозой, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой холын гүүртэ, отарануудта хүдэлдэг малшад, хонишод «мүнөөдэр хойто аймагуудаар хура бороон ороходо гэжэ айлаймнай радиоприёмнигоор hаяхан дамжуулаа»... тэжэ хоорондоо хөөрэлдэгшэ бэлэй. Харин мүнөө имэ хөөрэлдөөнүүд замхажа байнхай. Ушарынь, Баргажанай аймагай хэлхеэ холбооной хүдэлмэришэд холын отара гүүртэнүүдтэ радио болон телефоной утаhа татажа, айл бүхэниие радиотой, мүн телефонтой болгохын тула нилээд ехэ хүдэлмэри хэhэн байна. Тэрэнhээ гадна Аллада, Баянголдо, Аргатада, Үүрэгтэ болон бусад тосхон hууринуудаар томодхогдоhон автомат-телефонно станцинуудые тодхоо. Тиимэhээ тэндэ ажаhуугшад шухала хэрэгэй гарахада hаадгүйгөөр хөөрэлдэдэг болонхой.

Н. ХАЗАГАЕВ.

ШАТАР

ИЛАГШАД ЭЭЛЖЭЭТЭ НААДАНДАА...

Республикын шатаршадай хахад финальна наадан боложо дүүрэбэ. Хоёр хахад финал үнгэргэгдөө. Хахад финал бүхэндэ арбан дүрбэ-дүрбэн бэрхэ шатаршад наадаба. Эхин шатын шэлэгдэмэл шатаршадай мүрысөөндэ илаhан кандидадта мастернууд хахад финалда уригдаhан.

Нэгэдэхи хахад финалда болоhон шанга тулалдаанай hүүлээр нэгэдэхи, хоёрдохи hууринуудые тус бүридөө 3,5 очкотой болоhон мастерта кандидат Мункоев, авиазаводой нэгэдэхи разрядай шатаршан Дашинимаев гэгшэд хубаалдаhан байна. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудта мастерта кандидат Назимов, нэгэдэхи разрядай шатаршан Краснов, табадахи hуурида мастерта кандидат Мельников гэгшэд гарабад.

Хоёрдохи хахад финалда нэгэдэхи, хоёрдохи hууринуудые тус бүридөө юhэ юhэн очкотой болоhон Сампилов Иванов хоёр хубаалдаба. 8,5 очкотой болоhон нэгэдэхи разрядай шатаршан Черноскутов гурбадахиие эзэлээ.

Хахад финалнуудта илаhан эдэ найман шатаршад шатараар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ наадада хабаадалсаха эрхэ олобод. Тэрэ нааданиинь июлиин 12-то «Труд» бүлгэмэй спортын ордондо болохо байна.

Гадна энэ түрүү hуури эзэлэлгэдэ 10 бэрхэ шатаршад хабаадалсаха юм. Эдэнэр нёдондо республикын түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөндэ илаhан мастерта кандидадууд Самарин, Галданов, Сумкин, мүн hайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй чемпионууд Власов («Спартак»), Маншеев («Буревестник») Телешев («Транспортын локомотив»), Солдатов (ЛВРЗ-гэй локомотив), Ганзэлевский (Зенит) болон бусад болоно.

В. МАМИЛОВ.

АНТОНИО ГАРСИА ПОНСЕ ГЭГШЫН МЭДҮҮЛГЭ

КАРАКАС. (ТАСС). «Эхэ орондоо бусажа ерээд байхадаа, совет арад зондо аха дүүгэй амар мэндые хүргөөд, эрхэ сүлөөгөө олохын түлөө манай арад зоной тэмсэлтэй hаналаа нэгэдэн талархадагайнь түлөө баясхалан хүргэнэб» гэжэ Венесуэлын элитэ ажал ябуулагша Антонио Гарсиа Понсе гэгшэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Антонио Гарсиа Понсе гэгшэ 1963 ондо арестовалагдаад, Каракасай түрмэдэ хаагдаhан юм. Тиигэжэ Венесуэлын патриот дүрбэн жэл шахуу түрмэдэ hуугаа hэн. Бүхы дэлхэйн олониитын эрилтэ хэhэн дээрэhээ, тэндэхи засагаархин Антонио Гарсиа Понсе гэгшые түрмэhөө гаргаха баатай болоо бэлэй. Зүгөөр, түрмэдэ хааха тухай сүүдэй шиидхэбэри болюулагдаhан болобошье hаа, тэрэниие орон нютагhааль сүлэхэ гэhэн байгаа. 18 hара соо хари гүрэндэ байhанайнгаа hүүлээр, Антонио Гарсиа Понсе гэгшэ hаяхан Венесуэлэдээ бусаба.

СССР-тэ ошоод байхадаа, арад зоной гээгдэл болон ядуу тулюур байдалые дабажа гарахынь тулада социализм ба коммунизм гээшэ имагта зүб замынь болохо юм гээд ойлгожо абааб гэжэ Антонио Гарсиа Понсе мэдүүлбэ.

Японой коммунистнуудай амжалта

ТОКИО. (ТАСС). Июлиин 7-до болоhон hунгалтын үедэ Японой парламентын дээдэ палатын депутадуудта үгтэhэн дуунуудые тоолжо гаргаба.

Тиихэдэ Японой Коммунис парти ехэ амжалта туйлаhан байха юм. Дээдэ палатада компартиhаа дүрбэн шэнэ депутадуудые hунгажа, мүнөө тэндэ долоон hуури эзэлдэг болоо. Энээнэй урда тээхи hунгалтатай сасуулхада Японой Коммунис партиин кандидадай түлөө нэгэ миллион үлүү олон хүн дуугаа үгэhэн байба.

Англиин түмэр замайхидай илалта

Британиин олтирогууд дээрэ хоёр долоон хоног соо ябангүй байhанайнгаа hүүлээр, түмэр замай транспорт гуримтайгаар хүдэлжэ захалаа. Тиихэдээ түмэр замай гурбан зуу мянган хүдэлмэришэд хатуу шанга тэмсэл хэжэ, салин хүлhэеэ нэмүүлхэ боложо, ооhэдынгөө туйлаhан илалтаар омогорхоно. Товарна станцинууд дээрэ, деподо, мүн пассажирска вокзалнуудта хаа-хаанагүй тэмсэлэй дүн гаргагдажа байнхай.

ВАЛЬДЕК РОШЕ ЖУРНАЛИСТНУУДТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ПАРИЖ. ТАСС-ай корреспондент **А. Красиков** нигэжэ дамжуулна:

Париж шадархи Пантер гэжэ газарта Франциин Коммунис партиин ЦК-гай пленум хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байнхай. Пленумэй заседанинуудай хоорондо болоhон забhарлалга соогуур ФКП-гэй Генеральна секретарь Вальдек Роше Франциин болон хари гүрэнэй бүлэг журналистнуудтай уулзажа хөөрэлдэхэдөө, Пленумэй хүдэлмэри тухай хэлэhэн байха юм.

ФКП-гэй Центральна Комитет хадаа май-июнь hарануудта арад зоной ехэ жагсаал хэhэн тухай, Франциин национальна суглаанда болоhон hунгалта тухай, партиин урда табиhан зорилгонууд тухай элидхэлые hайса зүбшэн хэлсэhэнэй hүүлээр, тэрэниие нэгэн дуугаар баталба гэжэ хэлээ. Франциин коммунис парти hаяхан болоhон горитой ехэ, мүн орёо бэрхэ тэмсэл соогуур өөрынгөө зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ тон зүбөөр хандаба гэжэ Центральна Комитет тоолоно.

Ажалшан зоной үүсхэhэн хүдэлөөнэй ашаар, тэдэнэй айхабтар шухала экономическа болон социальна буулта хүлhэнэй хүдэлмэрилэгшэдые баригшадhаа мүн правительствоhаа туйлаха хэрэгтэнь коммунис парти яhала ехэ туhа хүргэhэн байха юм.

Мүн тиихэ зуураа, де Голлиин засагаархинай үүдхэhэн арга мэхэдэ оронгүй байhаниень партиин туйлаhан тон ехэ аша габьяа болоно гэжэ Вальдек Роше тэмдэглэбэ. Засаг баригшад хадаа хүдэлмэришэнэй болон демократическа хүдэлөөниие хорото hаналаар мухардуулха гэжэ бодоhон байна бшуу.

Тиибэ ябабашье hаа, де Голлиин засагаархин хуурмаг революционно зүүнэй үзэлтэнэй гаргаhан аашануудые хорото зорилгоор hамбаашалан хэрэглэжэ, коммунис партида эсэргүү ехэ хардалга гүрдэлгын болон айлгаха занаха кампани ябуулжа, hунгуулиин үедэ илалта туйлаhан байгаа бшуу.

Де Голлиин засагаархинай hүүлэй үеын аашанууд дээрэhээ харахада, тэдэнэр өөрынгөө ябуулдаг политикые хубилгахагүйhөө гадна, харин тэрэниие бүри муу болгожо, юумэнүүдэй үнэ сэнгүүдые дээшэнь гаргажа, алба налог ехэ болгожо, ажалшадай тэмсэл хэжэ олоhон юумые hөөргэнь буляажа абаха hанаатай байна ха юм.

Тиимэhээ, ФКП-гэй Центральна Комитет хадаа социальна талаар илалтаяа алдангүй байжа, ажалшадай хүдэлмэри хэхэ найдалые мүн худалдан абаха шадабариие туйлахын тулада, социальна страхованиин гуримда эсэргүүсэhэн декрет болюулжа, алба налог ашаха гуримые демократическа ёhoop шэнэлхын тулада, профсоюзуудай hаяхан олоhон эрхые бүхэлхын тулада, демократическа эрхэ сүлөө аршалан хамгаалжа, эрдэмдэ hураха ёho гурим шэнэлхын тулада, бар хүсэнэй ба ухаанай ажал хэдэг хүнүүдые мүн демокрадуудые эрид шууд дэмжэхыень коммунистнуудые уряална.

Журналистнуудтай хөөрэлдэжэ дүүргэхэ дээрээ, ФКП-гэй Центральна Комитет хадаа Франциин арад зоной олонхидо дэмжэгдэхэ, оронойнгоо hуудал байдал демократическа ёhoop шэнэдхэн табиха түрүү зэргын хамтын программын үндэhэн hуури дээрэ, хүдэлмэришэдэй болон демократическа үзэлтэнэй бүлэгэй hайнь үгээ нэгэдэхын тулада зорюулагдаhан хүдэлмэри ябуулхаар эрид шиидэнги байhанаа батлан мэдүүлбэ гэжэ Вальдек Роше хэлээ.

Патриодуудай хэhэн сохилтонууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай Арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командовани Кхесаниин ойрондо Америкын сэрэгүүдтэ эсэргүүсэhэн байлдаанууд тухай коммюнике июлиин 9-дэ тунхаглаба. Тиихэдээ табан hараhаа үлүү саг соо үргэлжэлhэн дайн байлдаан соогуур Хойто Куагчида Америкын сэрэгэй командованиин табиhан түсэбүүд бүри мүhэн буруу hүрэжэ, Кхесаниhаа Америкын сэрэгүүдые гаргажа абаашаха ябадалда хүргэбэ гээд тэрээн соо хэлэгдэнэ.

Кхесань шадар болоhон байлдаанууд соогуур дайсанай 17 мянган тухай солдадууд, офицернүүд хүлhөө буулгагдаhан, 480 американ самолёдууд, вертолёдууд унагаагдаhан, үгы хэгдэhэн байна. Арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд дайсанай яhала олон танк, хуягта машинануудые, 50 гаран hомо хэрэгсэлэй болон горючиин склад үгы хэhэн, горитой ехэ сэрэгэй хэрэгсэл буляан абаhан байна.

Забастовко хэhэнэй түлөө хэhээлтэ

ТОКИО. (ТАСС). Японой хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай эдэбхитэд болохо 178 хүн «хэhээгдэбэ» гэжэ Японой почтын ба телеграфай министерство соносхоhон байна. 26 хүн хүдэлмэриhөө гаргагдаа, хэды хүдэлмэришэдэй салин хүлhыень бага болгоhон, бусад хүнүүдтэ донгодолго соносхоhон, мүн уридшалан hануулга хэhэн байха юм. Тиихэдээ хэлхеэ холбооной предприятинууд дээрэ забастовко хэбэ гээд гэмнэhэн байна.

Бандит ёhoop добтолбо

ЛОНДОН. (ТАСС). Вьетнамые амгалан тайбан байдалтай болгохын түлөө тэмсэхэ Британиин советэй штаб-квартирада танигдаагүй хүнүүд добтолон ороhон бэеэрээ, тэндэhээ хуулиин хэрэгэй саарhануудые хулуужа абаа. Энэ советэй байшанда дүтэхэнэ болоhон фашистнуудай жагсаалай hүүлээр тиимэ ааша гаргаhан байха юм. «Манай ажал ябуулгада тойбо татаха гэhэн hэдэлгэ гээшэ гэжэ энээниие тоолонобди» гээд тус советэй секретарь доктор Амиция Янг гэгшэ корреспондентнүүдтэ мэдүүлбэ. Тиихэдээ hүүлэй үедэ манай эмхиин штаб-квартирада ходо телефоноор хонходожо, танигдаагүй хүнүүд маанадта заналга хэдэг байhан юм гэжэ тэрэ эхэнэр мэдээсэбэ.

Тус совет 12 эмхи зургаанай үүсхэлээр июлиин 21-дэ үнгэргэгдэхэ вьетнам арадые дэмжэлгын митингдэ мүнөө бэлэдхэл хэжэ байгаа юм.

Камбоджын буруушаалга

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС). Камбоджын правительство хадаа Таиландын сэрэгүүдэй Камбоджын газар нютаг руу шурган орожо, эзэрхэг түримхэй добтолго хэhэн тушаа эрид шанга буруушаалга мэдүүлhэн байна. Июлиин 10-да тэндэ тунхаглагдаhан, Камбоджын МИД-эй Таиландын правительствада барюулhан ното соо хэлэгдэнэй ёhoop, июниин 27-д Таиландын 100 шахуу солдадууд хилэhээ нэгэ модоной зайда байhан Венгкхен гэжэ газарта Камбоджын сэрэгэй харуулда добтолhон байна. Тиихэдээ автомадаар болон миномёдоор буудаба. Камбоджын гурбан сэрэгшэд шархатаа hэн.

ЛОНДОН. Салин хүлhэ нэмэхэ эрилтэ хэhэн Англиин түмэр замай хүдэлмэришэдэй айхабтар ехэ забастовко арба гаран үдэр үргэлжэлбэ. Тиихэдээ поезднууд ябахаяа болиhон, «Ватерлоо», «Виктори» гэжэ нииелэл хотын вокзалнууд саг зуура хаагдаhан байха юм. Зураг дээрэ: «Ватерлоо» гэжэ вокзал дээрэ почто тээhэн вагонууд зогсошонхой байна. ТАСС-ай фото.

АМЕРИКЫН НЕГРНҮҮДЭЙ ХҮШЭР БАЙДАЛ

Аали намдуу, хон жэн байhан Джэксонэй аэропортдо hүни буун сасуумнаа бидэнэртэй уулзаhан түрүүшын хүн — полициин түлөөлэгшэ — манда энеэбхилэн хандаад, «хеллоу» гэжэ мэндэшэлбэ. Городой центр руу бүлэг пассажирнуудые тээжэ абаашаhан лимузинай жолоодогшын мүн лэ «хеллоу» гэхэнь дуулдаа hэн. Миссисипидэ мантай уулзаhан танигдаагүй хүн бүхэн маниие мэндэшэлбэ, харин Нью-Йоркдо ажаhуугшад саг үргэлжэ яаража ябадаг тула хажуу тээшээ бэеэ hамааруулдаггүй байба. Урда штадта ажаhуугшад налагай зон гээшэ ха гэжэ тобшолол хэхээр болодог.

Миссисипиин зон бэшэ гэжэ мэдэхэдээ, танигдаагүй хүнүүд маниие тоохоёо болёод, болгоомжотойгоор, заримдаа дайсан мэтээршье хандагша hэн. Дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадажа, холын Европодо гаргүй болоhон нэгэ хүн нигэжэ мэдүүлээ hэн: «Муу янканууд». Урда штадайхид Хойто Америкын зонние мүнөөшье болотор тиигэжэ нэрлэдэг.

«Америкын легионой» пилотко үмдэhэн ондоо нэгэ хүн Джэксонэй үйлсэдэ уулзаад нигэжэ хэлээ бэлэй: «США-дахи янкануудай засаг hаяар унаха байха». «Танай демокрадууд, республиканецуудай хоорондоо хёморолдоhоор байтар бидэ США-гай президентээр Джордж Уоллесые табихабди. Тэрэ хүн гурим тогтоохол байха», — гэжэ легионер хэлэхэ зуураа, гараараа зангаа бэлэй. Алабамада урдань губернатор байhан Уоллес ехэ хархис бодолтой, үндэhэ яhанай илгаа гаргадаг, «улаантанда» дурагүй хүн. Би баhа «улаантанби», Москваhааб гэжэ зүрхэлэн хэлэжэрхибэб. Зэргэлжэ ябаhан легионерни шүдэнэйнгөө забhараар тротуар тээшэ нёлбоод, хараалай үгэнүүдые дуугарамсаараа хажуу тээшээ арилшоо hэн.

Америкын нэгэ журналист хожомынь намда нигэжэ тайлбарилhан юм: «Ондоо тээhээ, илангаяа хойноhоо ерэhэн хүнүүдтэ эндэ дурагүй юм. Урда штадай сагаан шарайтан өөhэд хоорондоол эбтэйнүүд зон. Би Техасаhааб, эндэ хоёр жэл шахуу болобошье, харин хүндэ тоологдоноб».

Джэксонэй үйлсэнүүдтэ дайралдаhан хүнүүдтэй уулзахадаа эндэхи нииелэлэй зон ехэл яаралгүй зон байна гэжэ hанаашамни буруу hүрөө. Городой хэрэг хүтэлбэрилдэг кварталнуудта — үйлсэнүүдтэ, минии бууhан отельдэ штадай хуули гаргадаг органой гоё байшан соо нэгэшье негртэй дайралдабагүйб гэжэ гэнтэ hанаандам оробо. Урда штадуудай конфедерациин полководецууд болон солдадуудай мүнхэ нопроор нопрсодог дурасхаалай хүшөөнүүдтэ гурбан тээhээнь орожо болохо юм байна гэжэ обёорбоб. Дүрбэдэхи хажуунь проволокоор хүреэлээтэй. Эндэhээ эхилжэ негрнүүдэй кварталнууд, найгашаhан муу модон гэрнүүд, туулайнууд болон тахяанууд, хара зүhэтэй нюсэгэн шахуу үхибүүд харагдана.

Джэксон город эртэ урдын памятнигуудаар олон. Эндэхи зон урдынгаа заншал гамтайгаар хинажа байдаг. Дурасхаалай плитанууд, монументнүүд, урданай барилганууд конфедерациин эртэ урдын булюу hайн байдалыень hануулна.

Урдань хуули гаргадаг байhан органой байшангай, мүнөөнэй түүхын музейн хажууда багахан монумент бии. Тэрэнэй шулуун дээрэ имэ үгэнүүд hиилээтэй: «Конфедерацида эрэлхэг зоригтойгоор алба хэhэн баатарлиг хүбүүд. басагадайнгаа дурасхаалые Миссисипи баясхалантайгаар тэмдэглэжэ байдаг». Музей соонь конфедерациин тугууд потологhоо доошо hанжана, шэл доро конфедерациин буу болон мүнгэнүүд харагдана. Штадай худалдаа наймаанай палатын гаргаhан Миссисипи тухай справочник соо омогорхолтойгоор нигэжэ бэшээтэй: «Америкын штадуудай конфедерациин эгээн түрүүшын, гансахан президент Миссисипиин хүн байhан». Президент байhан Джефферсон Дэвис Кентуккида түрэhэн, бүри үхибүүн байхадаа Миссисипи ерэhэн байгаа.

Залнуудайнь нэгэнhээ хуушаржа шарлашаhан газетэнүүдые олобоб. «Богоол үгы болошоо... Танюуhатай газарнуудтань... Олоhон хүн шагнагдаха» гэhэн мүрнүүд газетэнүүдэй нэгэндэ бэшээтэй байба. Негрнүүд тухай ондоо юумэн дурдагданагүй. Эрхэ сүлөөтэй болохын түлөө оролдоhон, харин мүнөөшье хүрэтэрөө хүсэд эрхэ сүлөөтэй, нэрэ хүндэтэй болоодүй богоолнуудай түүхэ имэ.

Нютагай хуули гаргагшад негрнүүд тухай асуудал дурдаха дурагүй байба. Советскэ Союзhаа ошоhон хүниие (тэрээ руу манай хүнүүд тон үсөөн ошодог) Миссисипиин конгрессэй сенатынхид hайнаар угтаа. Намда дүтэлэн ерэжэ гарыемни бариба. Тэдэнэр үгытэй шүүл тухай, яhанай илгаа гаргалга тухай хөөрэхэ сүлөөгүй — хойшолуулашагүй хэрэгүүдые шиидхэхэеэ яаража байба.

Миссисипиин хүн зон яаха аргагүй үгытэй байдалда ажаhуудаг гэжэ тэдэ мэдэхэгүй байгаа гээшэ гү? Джэксонэй мэр Аллек Томпсон өөрөө нэгэ hарын саада тээ негрнүүдэй ажаhуудаг кварталнуудые хараhанайнгаа удаа нигэжэ мэдэрhэн: «Манай город имэ юм гэжэ хэзээдэшье hанадаггүй байгааб. Хүнүүд тиимэ муу байранuудта ажаhууна гэжэ ухаандаашье оруулагшагүй hэм... Имэ байдалда ажаhуухань яаха аргагүй хүшэр хүндэ».

Хүшэр хүндэ гээшэнь тон зүб. Тусхай статистикын мэдээнэй ёhoop «штадай 82 графствын 79-нииинь хара, боро үнгөөр тэмдэглээтэй. Хара үнгэнь «ехэ үлэсхэлэнгэй боложо байhые тэмдэглэнэ», боро үнгэнь — «үлэсхэлэнhөө хүнүүдые абарха асуудал шиидхэхэ тухай» заана. Джэксонэй мэр, сенаторнууд энээниие мэдэнэгүй гээшэ гү?

«Миссисипиин хүбүүн» Теодор Бильбодо штадай конгрессэй байшан соо табигдаhан статуя анхарал татана. Тэрэ хүн штадай губернатораар удаан байhан юм, 1920 онhoo 1947 он хүрэтэр — наhа баратараа — США-гай конгрессэ сенатор байгаа. Бильбо ондоо үндэhэ яhатанда дурагүй байhан. Үндэhэ яhанай илгаа гаргалгые улам шангадхажа, бүхы хара зүhэтэниие Африка руу эльгээхэ асуудал табидаг байгаа. «Баясхаланта» штадынь тэрээндэ памятник табинхай. Бильбо гэгшын захяа заабари эндэ үшөөл сахигдаhаар байдаг!

Миссисипидэхи хуби заяагүйшүүлэй Вашингтон ошожо ажал эрихээ, хүндэл адляар ажаhууха эрхэ байдал хангагты гэhэн эрилтэ баяшуулай засагаархидай үмэнэ табихаяа түхеэржэ байха үедэнь Маунт-Бьюла гэжэ нэрэтэй багахан тосхондо 72 наhатай негр эхэнэртэй хөөрэлдөөб. Энэ эхэнэрые — түрэhэн нютагайнь Миссисипи мүрэнэй олтирогтохи — тосхонойхидынь бүлта Грэхэм эжы гэжэ нэрлэдэг. Энэ хүгшэн үшөөл дорюун зангаараа. Холын замда гаража, бэрхэшээлнүүдые дабахаhаа айгаагүй. «Хайшаншье гээ hаа, яахашьегүйб. Хэдэн жэлэй саада тээ гэдэhэ руугаа хоёр дахин буудуулаад, яагаашьегүй бүтэн үлөөб, харана бэзэт», — гээд Грэхэм хүгшэн энеэн татажа хөөрөө hэн.

Тэрэ хүгшэнэй буудуулhан түүхэнь имэ юм: Хүгшөөдэй сагаан зүhэтэй плантаторhаа газарай участок абаад, бэеэ хүсэhэн үхибүүдтэйгээ элдүүрилжэ ороhон байгаа. Түрүүшын ургаса хуряахаяа байхадань, газарай эзэн участогыень сагаан зүhэтэй фермэртэ үгэхөөр шиидэhэн юм. Тэрэ хүгшэн участогаа үгэхэhөө голоо таhа арсаа — юундэб гэхэдэ, ургасаяашье хуряажа абаагүй байгаа бшуу. Хэдэн неделиин туршада зарга боложо үргэлжэлөө ха. Һүүлээрнь плантатор өөрынгөө туhалагшатай ерээд, тэрэ хүгшэниие газар дээрэhээнь үлдэхэеэ hэдээ. «Хүниие мүлжэгшэдэ краб мэтээр аhажа, газарта унагаагаа бэлэйб, — гэжэ Грэхэм хүгшэн хөөрэбэ. — Газарhаа бодоходомни, туhалагшань намайе 3 дахин буудажархёо hэн. Хоёр hомон гэдэhэ руумни ороhон байгаа».

Хүгшөөдэйе аргалжа абаа. Участок өөртэнь байhаар. Плантатор дахин хэзээшье ерэхэдээ болохо. «Засагаархидта гомдоо гүт гэжэ асууна аал та? — гэжэ хүгшэн энеэн татажа асуугаад, үгээ үргэлжэлүүлбэ. — Һонёор асуунат — Би эндүүрээ аалби? Намайе өөрыемни hуулгажархиха байгаа ха юм».

Негрнүүд өөрынгөө «гэрнүүдые заахадаа нигэжэ уйдхартайгаар ярйдаг: «Байрыемнай буугаар буудаа hаа юушье тудахагүй байха. Тиимэ «байрануудые» яhала хараад — тэдэнь хабтагайнуудые холбон бүтээгдэнхэй, заримдаа полшьегүй байдаг, гэрэйнь орой, ханануудынь забhартай, мебелиинь тулюур муу. Маркс городто ажаhуудаг 5 үхибүүтэй эхэ, 46 наhатай Миртл Браун бүхы негрнүүдтэл адли байдалда байдаг. Энэ эхэнэр «Вашингтон пост» газетын корреспондентдэ нигэжэ хөөрэhэн байна: «Манай гэрэй сонхонууд шэлгүй. Үбэлдөө hалхин үлеэжэ байдаг... Би хубсаhа худалдажа абадаггүйб. Хубсаhа абаха мүнгэншьегүй. Куитман графствын советдэ хүнүүд хубсаhа эльгээдэг, тэрээ руу ошожо, дайралдаhан хубсаhа абадаг байнабди. Дүрбэдэхи классhаа сааша hуража шадаагүйб, ажаллаха хэрэгтэй байгаа... Хлопок суглуулааб. сагаан зүhэтэнэй кухнида хүдэлөөб... Диабедээр үбшэлөөт гэжэ намда мүнөө хэлэнэ, саашадаа хүдэлжэ шадахаа болёоб».

38-тай Эрл Перкинс сагаан зүhэтэй плантаторта үдэр бүри 12 час хүдэлнэ. Тэрээнэйнгээ түлөө 3 доллар абана. Оньhото машинануудай бии болоhонhoo хойшо энэ хүн хлопогой плантаци дээрэ жэлдээ ойрдоол нэгэ hара ажалладаг болоо. Перкинсэй хуби заяан тухай бэшэhэн «Таймс» журнал имэ тобшолол хэhэн байна: Миссисипиин олтирогтохи 100 мянган хара шарайтанай ажаhуудалынь 150 жэлэй турша соо мүртэй хубилаагүй». Журнал буруу тобшолол хээ. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажаhуудалынь улам муудажа байна. «Миссисипиин фермэнүүдэй тоо 1959 онhoo 1966 он хүрэтэр 25 процентээр үсөөрөө, — гэжэ худалдаа наймаанай палатын справочнигта бэшээтэй. Хүдөө ажахыдань мүнөө үеын техникын улам ехээр хэрэглэгдэдэг болоhоной үндэhөөр фермэнүүд 28 процентээр үргэдөө». Хэдэн зуун жэл соо хлопок гараараа суглуулагшадай дунда ажалгүй хүнүүдэй олошоржо байhан тухай справочник дотор юушье хэлэгдэнэгүй.

Хлопок хуряадаг шэнэ машина хараха бүреэ үшөө 70 хүн ажалгүй болобо ха гэжэ ухаандаа хадуугшаб, — гэжэ Маркс городой багша бүлэг журналистнуудта хөөрэhэн байна. Оньhото машинанууд бии боложо, плантаторнууд хүдэлмэришэдые барихаяа болёо, барихань олзогүй. Намда мүнөө заалгажа байhан hурагшад ажалгүйдэжэ, ядарал зоболон үзэхэнь, Хойто зүгэй индустриальна центрнүүд тээшэ тэрьедээд, тэндэ негрнүүдэй ажаhуудаг газарнуудта hуурижаха байха».

Плантаторнуудай засагаархид «сүлөөтэ» негрнүүдые гансашье экономическа талаарнь дарлан зонхилдог бэшэ юм. Тэдэнэр политическа хиналта бэелүүлжэ байдаг. Миссисипиин штадтахи негрнүүдэй хахадынь шахуу hунгагшадай бүридхэлдэ абтаагүй. Бүридхэлдэ абтаhан нүгөө хахадыньшье hунгагшадай эрхэ хэрэглэдэггүй. Урдань хүнүүдые дарлан мүлжэжэ байгшад hунгалтын урда тээ мэхэ гохо гаргаа гэhэн хэдэн гомдол США-гай федеративна сүүдтэ оробошье, харагдангүй миин хэбтэнэ. Бүри бүдүүлиг ааша гаргадаг «арга методууд» тухай — ажалhаатнай гаргахабди. гэрыетнай галдахабди, сохихобди. харанхыда буудахабди гэхэ мэтэ заналтын хэгдэдэг тухай негрнүүд өөhэдөө хөөрэнэ.

...Май hарын наратай халуун үглөөгүүр Маунт-Бьюла тосхондо хэдэн зуун негрнүүд хоёр мул хүлэhэн хуушан тэргын хажууда суглараад байба. Вашингтон ошохо замай түрүүшын шата болохо Эдвардс город ошохоор мордохоёо тэдэнэр түхеэржэ байгаа. Найгашаhан мөөрнүүдшье хахинажа, мал туруунууд харгын тооhoop бүрхөөгдэбэ. Эрэшүүл, эхэнэрнүүд, хүгшэд, үхибүүд замдаа мордобо. Нэгэ хүнэй дуу дуулажа эхилхэдэнь, колонно соо ябаhан бүхы хүнүүд дэмжэн дуулалдаба. Тэдэнэр эрхэ сүлөө тухай, хүнэй эрхэ тухай дуулалдана. Замда мордогшод толгойгоо дээрэ үргэн дуулалдажа ябаха зуураа, халуунда ядаржа ябаhан полициинхидые, мүрдэлгын федеральна бюрогой агентнүүдые хаа яа харахадаа, эжэлүүдгүй энеэдэhэниинь хүрэнэ. Негрнүүдэй гартаа зүүгээд ябаhан уялаа бүдүүдтэ улаан бэхээр имэ үгэнүүд бэшээтэй байба: «Миссисипи, гасалан зоболонгой штат».

Ю. РОМАНЦОВ (ТАСС).

Миссисипи штат — Нью-Йорк.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Капитальна hомололго» гэhэн түрүү бэшэг. Совет-египетскэ коммюнике. Хонидые хайшалалгые шалгаhан рейдовэ бригадын материал.

Хоёрдохи хуудаhанда: экономическа шэнжэлэл. Түрэл орон доторнай. С. Андрусенко В. Окунев хоёрой статья. Нютаг нютагай hонин.

Гурбадахи хуудаhанда: «Совет демократи» гэhэн АПН-эй статья. Хилын саанаhаа ерэhэн мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Хаана hурахаяа ошохоб» гэhэн В. Бояркинай статья. Спорт. Нютаг нютагай hонин. Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэhэнэй ёhoop, мүнөөдэр үүлэтэй байха. Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Торинин, Яруунын аймагуудта бороо орохо. Баруун зүгhөө hулаханаар hалхилха. Үдэртөө 12—17 градус дулаан болохо.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ типография Управления по печати при Совете Министров БурАССР

Н-01671. Зак. № 614.